

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO, UPRAVA IN INŠERATNI ODDELEK: LJUBLJANA, PUCINJEVA UL. 5 TELEFON ŠT. 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26.

PONEDELJSKA IZDAJA „JUTRA“

IZHAJA VSAK PONEDELJEK KOT PONEDELJSKA IZDAJA „JUTRA“

Durchbruchversuche der Nordamerikaner in der Normandie blutig abgewiesen

Alle Angriffe auf Florenz zerschlagen - Der erwartete Grossangriff im Raum von Kauen

Aus dem Führerhauptquartier, 30. Juli. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Die Durchbruchversuche der Nordamerikaner hielten gestern beiderseits der Vire, bei Moyon und im Abschnitt Beaucoudray-Peroy den ganzen Tag über an. Sie wurden in erbitterten Kämpfen überall blutig abgewiesen. 28 Panzer und 7 Flugzeuge wurden dabei durch Einheiten des Heeres abgeschossen. Auf dem Hauptflügel durchbrachen unsere, von den Hauptkräften vorübergehend abgedrängten Divisionen von Coutances her die feindlichen Linien nach Süden und bezogen neue Stellungen im Raum Gavray-Trelly. An der übrigen Front des Landkopfes führte der Feind nur südlich Juvigny einen erfolglosen östlichen Angriff.

Jagd- u. Schlachtfliegerverbände schossen in Luftkämpfen sechs feindliche Flugzeuge ab. In der Nacht führten starke Verbände schwerer Kampfflugzeuge wirksame Angriffe gegen Bereitstellungen des Feindes südlich Caen und im Raum südwestlich St. Lo.

Im französischen Hinterland wurden 27 Terroristen erschossen.

Schweres V-1-Vergeltungsfeuer liegt weiter auf London und den Außenbezirken.

In Italien zerschlugen unsere Truppen auch gestern wieder alle Angriffe, die der Feind mit indischen, südatlantischen, neuseeländischen und englischen Divisionen zum Durchbruch auf Florenz führte. Südwestlich der Stadt in unsere Stellungen eingebrochener Gegner wurde nach heftigem Kampf im Gegenangriff zurückgeworfen.

Bei Säuberungsunternehmen im italienischen rückwärtigen Gebiet verloren die Terroristen in der Zeit vom 12. Mai bis 24. Juni 8300 Tote und 7500 Gefangene. An der Ostfront wurden im Karpatenvorland sowie südlich und nördlich von Reichshof feindliche Angriffe abgewiesen oder im Gegenstoss zum Stehen gebracht.

Im grossen Weichselbogen warfen unsere Truppen den über den Fluss übergesetzten Feind im Gegenangriff zurück. Zwischen Warschau und Siedlce stehen Truppen des Heeres und der Waffen-SS weiter in schweren Kämpfen mit vordringenden sowjetischen Kräften. Die vorübergehend abgeschlossene Besetzung von Brest-Litowsk schlug sich unter Mitnahme der Verwundeten zu unseren neuen Linien durch. Zwischen mittlerem Bug und Olita gingen unsere Truppen heftige Angriffe der Bolschewisten bei Bialystok und nordöstlich Augustow auf. Im Raum von Kauen trat der Feind zum erwarteten Grossangriff an. In erbitterten Kämpfen wurden mehrere Einbrüche durch Gegenstösse unserer Panzerverbände abgewehrt. In Lettland blieben Angriffe der Sowjets gegen die Stadt Mitau und nordöstlich Ponewisch erfolglos. Zwischen der Düna und dem Peipussee behaupteten unsere Grenadiere ihre Stellungen gegen starke, von Panzern unterstützte sowjetische Angriffe. An der Landenge von Narwa rannte der Feind mit starken Kräften gegen unsere Stellungen an. Verbände des Heeres und germanische Freiwillige der Waffen-SS errangen hier einen vollen Abwehrerfolg, brachten dem Feind schwere Verluste bei und schossen 58 feindliche Panzer ab.

Schlachtfliegerverbände versenkten auf der Weichsel mehrere vollbeladene Fähren und Landungsboote des Feindes. In der Nacht griffen schwere Kampffreschwader feindliche Truppenansammlungen und Bereitstellungen östlich des grossen Weichselbogens an.

Nordamerikanische Bomber führten Terrorangriffe in Mitteldeutschland und gegen die Stadt Bremen. Die Bevölkerung hatte Verluste. Durch Luftverteidigungskräfte wurden 34 feindliche Flugzeuge, darunter 31 viermotorige Bomber, zum Absturz gebracht. In der Nacht warfen britische Störflugzeuge Bomben auf Orte in Westdeutschland.

Hudi boji na zapadnem odseku invazijskega predmostja

Berlin, 30. Jul. Pri napadih, ki so se v terek začeli na jugu polotoka Cotentina, so uporabili Američani sedaj že vse oddelke, ki jih imajo na razpolago na invazijskem predmostju. V celoti znašajo njihove sile 10 do 12 oklopnih divizij ter enako število pehotnih divizij, ki jih podpira več sto baterij topništva vseh kalibrov ter močne bombniške jate. Glavni napad sploščila ni bil izveden neposredno ob obali, ker so dosežani boji pokazali, da je bilo le z najtežimi izgubami mogoče oddaljiti nemške čete z njihovih tamkajšnjih postojank. Sunk se je pričel zaradi tega 25 km vzhodno od zapadne obale. Sovražnik je upal, da bo, če bi se mu posrečil vlog, odrezal nemške oddelke na področju okrog Lessaya od njihovega zaledja. Ko je bila po sredotočnih bombniških napadih stotin letal na le 3 km širokem pasu ustvarjena razpoka, skozi katero so lahko nato prodrli močni sovražni oddelki proti jugu, je v četrtke kazalo, da se bo uresničilo ta nasprotnikovo načrt. Nemci pa so tudi tokrat izbili uspeh iz rok sovrznika, ko je menil, da je svoj cilj že dosegel. Včeraj je poskušal sovražnik vzdolž ceste, ki vodi iz Villebaudona proti Cerenesu, drugič ponoviti obkoljevalni manever. Oklopniki klmi pa so bili s protinapadom uničeni ali odbiti. S tem se je izjalovil glavni del sovražnikovega operativnega načrta.

Druga naloga, ki so si jo postavili Američani, je bila razširjenje bojišča, ker so bile doslej njihove divizije natrpane na zelo tesnem prostoru. Z brezobzirno uporabo čet in materijala se jim je posrečilo njihovo dosežanje napadalno področje, ki je segalo do izvira reke Soulesse, povečati za 6 km. Na 11 km široki črti so prekoračili cesto, ki vodi iz Tessy sur Virreza proti Cerenesu. Nemške rezerve pa so prešle v protinapad ter vrgle sovražnika nazaj ali pa ga zadržale na vdornih mestih, tako ob cesti, ki vodi iz St. Loja proti jugu, ter med to cesto in kolonom reke Vire. Pri tem je prišlo do srditih bojev za posamezne kraje. Sovražnik torej s tem ni mogel doseči proste poti za operativno uporabo svojih oklopnikov.

Velike izgube Kanadcev

Berlin, 29. Jul. Izredno srditih bojev na odseku pri St. Martinu ter južno od Caena so doletele po izjavah ujetnikov 5. in 6. kanadske brigade občutne izgube. V bojih z golim orožjem ter proti nemškemu topništvu in metalnem min so bili hudo zadeli 4 kanadski bataljoni, medtem ko je bil 5. bataljon popolnoma uničen. Na zelo tesnem prostoru je bilo uničenih 41 sovražnih oklopnikov ter ujetih mnogo ljudi. Tudi Američani so utrpeli na vdornem področju zapadno od St. Loja hude izgube, pri čemer je bilo v nekaj urah uničenih 75 sovražnih oklopnikov.

Cherbourgška luka še vedno neuporabna

Stockholm, 29. Jul. Kakor poroča agencija AP, je izjavil vojni minister Stimson na neki konferenci, da luka Cherbourg še ni toliko popravljena, da bi jo lahko zavezniki v polni meri uporabljali. Popravljalna dela se nadaljujejo.

„Nemci se bore z novim navdušenjem“

Stockholm, 29. Jul. Prvič od pričetka invazije v Normandijo postajajo zavezniška poročila resnejša, beleži londonski poročevalac lista »Aftonbladet«. Britanske in ka-

Führer Duceju

Führerjev glavni stan, 30. Jul. Führer je poslal Duceju za njegov rojstni dan sledečo brzojavno čestitko:

»Duce! K Vašem današnjemu rojstnemu dnevu Vam izrekam v starem, zvestem tovarištvu moje in nemškega naroda prisrčne častitke. Pridružujem tem, mojim najtoplejšim željam za Vašo osebno srečo želje za srečno bodočnost italijanskega naroda.«

Nemško-švicarski trgovinski sporazum

Berlin, 30. Jul. Pogajanja za podaljšanje nemško-švicarske trgovinske pogodbe, ki so se vršila že nekaj časa v Bernu, so se večeraj zaključila. Nemško-švicarski obratniški dogovor od 19. avgusta 1940, z dopolnitvijo od 1. oktobra 1943, je bil podaljšan do decembra t. l., pri čemer ostanje glavne določbe, ki so bile nekoliko dopolnjene, neizpremenjene. Istočasno so bili sklenjeni sporazumi, ki urejajo blagovni promet med Nemčijo in Švico za drugo polletje 1944.

Ojačena prtilletalska obramba

Zeneva, 30. Jul. Letalski maršal Harris je gotovo izvedel, tako poroča »Daily Mail«, da lahko uporabijo Nemci v borbi proti zavezniški bombniški ofenzivi svoje lovcve v »nepričakovano veliki meri«.

Pri drugem napadu na Stuttgart so morali napraviti angloameriški bombniki velik ovinek, da bi se izognili nemški letalski obrambi. Ravna pot v Stuttgart meri le 450 milj, medtem ko so morali bombniki pri tem napadu preleteti najmanj 1500 milj dolgo pot. Če so utrpeli zavezniška letala razmeroma majhne izgube, se je to zgodilo predvsem zaradi njihovega izmikavanja, ne pa zaradi oslabitve nemške letalske obrambe.

Zopet delno ameriško priznanje

Stockholm, 29. Jul. Kakor javlja agencija AP je ameriško vojno ministrstvo objavilo, da znašajo izgube Zedinjenih držav pri »divjem boju« na obeh polobah sveta nad 311.000 mož. Izgube v tej vojni s tem da leč prekašajo izgube v prvi svetovni vojni, ki so znašale 278.828 mož.

Zopet ameriško delno priznanje! Vsekakor so morali že priznati, da je zahteval »divji boj«, v katerega je Roosevelt pahnil deželo brez vsakega vzroka, od Zedinjenih držav doslej več žrtve kakor vsa prva svetovna vojna. Kako visoke morajo biti ameriške izgube v tej vojni šele v resnici, če zlasti pristajemo od angloameriškega časopisa v teh dneh priznane »visoke izgube« v brezuspešnih velenapadih v Normandiji? Toda znana Rooseveltova politika prikrižavanja ne dopušča objave točnih podatkov.

Rezultati nemškega izmikavanja

Berlin, 29. Jul. Ameriški častniki, ki so prišli na italijanskem bojišču v nemško ujetništvo, so priznali, kako močno vpliva nemška odmična taktika na sovražno vojno vodstvo. Tako je izjavil ameriški nadporočnik Edward J. Wisniewski iz Ohija, da je njegov bataljon zelo pogosto menjal svoje postojanke, ki jih je že enkrat zasedel. Naše vojno vodstvo nas je premetavalo sem in tja po italijanskem bojišču kakor žog iz gume.

Kominternina v novi obliki

Zeneva, 30. Jul. Irski list »Leader« je objavil doslej neznan izjavo bivšega člana sovjetske nakupovalne komisije v Washingtonu stotnika Viktorja A. Kravčenka, ki je pred nekaj meseci podal ostavko na svoje mesto v Washingtonu. Po tej vesti je Kravčenko dejal, da ruski narod nikoli ni verjel, da bi bila Kominternina zares razpuščena. Kominternina obstoja v resnici še nadalje, le v drugi obliki in se poslužuje drugih metod. Vlogo glasila komunistične internacionale »Komintern« je sedaj prevzel list »Vojna i raboči klas«, ki oznanja politiko komunistične stranke, izven Sovjetske zveze.

„V 1“ seje smrt in razdejanje

Pomanjkanje živil in stanovanj v južni Angliji

Stockholm, 30. Jul. Ellen Wilkinson, državna podtajnica v britanskem notranjem ministrstvu, opisuje v dnevniku »Daily Mail« svoje vtise o delovanju in učinkih letičnih bomb »V 1«. Svoji rojakov ni hotela preplašiti, vendar pa mora ugotoviti, da povzroča položaj v Londonu polno skrb in je zelo težaven. Nobenega vzroka ni, da bi prikrivali resnico. Miss Wilkinson opisuje polet bomb ter poudarja, da so točno usmerjene proti svojim ciljem. Človek ima vtis, tako pravi, da nič ne more omogočiti letičnim bombam, da ne bi povzročile in širile smrt in razdejanje povsod, kamor prilete.

Pomanjkanje premoga v Angliji

Zeneva, 30. Julija. Kakor poroča »Daily Mail«, se bodo cene premoga v Angliji s 1. avgustom znatno zvišale. Tona premoga se bo podražila za 4 šilinge ter bo s tem znašalo celotno zvišanje cenam premoga od pričetka vojne 19 šilingov.

Zeneva, 30. Julija. Avstralski ministrski predsednik Curtin je izjavil, kakor poroča Reuter, rudarskim delavcem in poselitnikom rudnikov na posebni konferenci, da mora Avstralija do konca leta pridobiti 7 milijonov ton premoga, da izpolni besedo, ki jo je dal Churchill. Na vsak način morata takoj prenehati polna neravnovesje in nered v premetovni industriji. Zaradi številnih stavk so zaloge premoga zelo majhne. Na neki konferenci lastnikov rudnikov in delavcev je bil sprejet sklep, da se pridobivanje premoga dvigne na 1,2 milijona tone na mesec. To pa se bo lahko doseglo, če se bodo omejile stavke na polovico in odpravilo pomanjkanje delavcev,

Probojni poskusi Američanov v Normandiji krvavo odbiti

Razbiti vsi napadi na Firence - Pričakovani velenapad na področju Kovna

Führerjev glavni stan, 30. Jul. Vrhovno poveljništvo vojske je objavilo:

Probojni poskusi Američanov so se nadaljevali včeraj ves dan na obeh straneh Vire, pri Moyonu in na odseku Beaucoudray-Peroy. Bilil so v ogorčenih bojih povsod krvavo odbiti. Oddelki vojske so pri tem uničili 28 oklopnikov in sestrelili 7 letal. Na zapadnem krilu so prebile naše divizije, ki so bile prehodno odrinjene od glavnih sil pri Coutancesu sovražne črte proti jugu ter zavzele nove postojanke na področju Gavray-Trelly. Na ostalem bojišču predmostja je izvedel sovražnik le južno od Juvignya brezuspešen krajevni napad.

Oddelki lovskih in borbenih letal so sestrelili v letalskih bojih 6 sovražnih letal. Ponoči so izvedli močni oddelki težkih bojnih letal uspešne napade na sovražnikova zbirališča južnovzhodno od Caena in na področju jugozapadno od St. Loja.

V francoskem zaledju je bilo ustrelenih 27 teroristov.

London in njegovi zunanji okrajji so še nadalje pod težkim povračilnim ognjem »V 1«.

V Italiji so razbile naše čete tudi včeraj zopet vse napade, ki jih je izvedel sovražnik z indijskimi, južnoafriškimi, novozevelandskimi in angleškimi divizijami, da bi prodrli do Firence. Sovražnik, ki je vdrl južnozpadno od mesta med naše postojanke, je bil po ogorčenem boju v protinapadu vržen nazaj.

Pri očičevalnih oketjah v italijanskem zaledju je bilo v času od 12. maja do 24. julija 8300 teroristov ubitih in 7500 ujetih.

Na vzhodnem bojišču so bili v Karpat-skem predgorju ter južno in severno od Reichshofa odbiti ali s protinapadom ustav-

ljeni sovražni napadi. Na velikem kolenu Visle so vrgle naše čete sovražnika, ki je prekoračil reko, v protinapadu nazaj. Med Varšavo in Siedlci so čete vojske in vojne SS nadalje v težkih bojih z napredujočimi sovjetskimi silami. Posadka Bresta Litovskega, ki je bilo predhodno odrezana, se je prebila do naših novih črt ter vzela s seboj vse ranjence. Med srednjim Bugom in Oltso so ustavile naše čete pri Bjalistoku in severnovzhodno od Augustova silne boljševiske napade. Na področju pri Kovnu je pričel sovražnik s pričakovanim velenapadom. V ogorčenih bojih je bilo s protisunkom naših oklopnih oddelkov zajetih več vdorov.

Na Letonskem so ostali brezuspešni sovjetski napadi pri mestu Mitavi in severnovzhodno od Poneveža. Med Dvino in Pejpuskim jezerom so obdržali naši grenaadirji svoje postojanke nasproti močnim, z oklopniki podprtim sovjetskim napadom. Na ožini ob Narvi je sovražnik z močnimi silami napadel naše postojanke. Oddelki vojske in germanski protovoljci voje SS so dosegli tu popoln obrambni uspeh, prizadevali sovražniku težke izgube ter uničili 58 sovražnih oklopnikov.

Oddelki borbenih letal so potopili na Visli več polno natovljenih sovražnih brodov in izkrcavalnih čolnov. Ponoči so napadle močne jate bojnih letal sovražna zbirališča čet in pripravljane postojanke vzhodno od velikega kolena Visle.

Ameriški bombniki so izvedli teroristične napade na srednjo Nemčijo ter na mesto Bremen. Prebivalstvo je imelo izgube. Letalske obrambne sile so sestrelile 34 sovražnih letal, med njimi 31 štirimotornih bombnikov. Ponoči so odvrgla britanska motilna letala bombe na kraje v zapadni Nemčiji.

Vojni program nove japonske vlade

Tokio, 30. Jul. Na seji vlade, ki je bila včeraj v službenem stanovanju ministrskega predsednika v prisotnosti vseh ministrov, so razpravljali predvsem o programu generala Sugiyama in admiralja Mytumasa Yonajia. Sugiyama in Yonai sta izjavila, da želita vojska in mornarica skorajšnje uresničenje programa, ki zahteva združitve vseh sil za odločno nadaljevanje vojne vse do končne zmage. Poudarila sta, da vojska in mornarica gleda teh točk popolnoma enotnega mnenja.

Načrt vsebuje naslednje štiri točke: 1. odločno nadaljevanje vojne do končne zmage s trdno vero v končni uspeh; 2. prizadevanje vlade, da se omogoči svobodnejše izražanje javnega mnenja; 3. izvedbo vseh mogočih ukrepov za naglo povečanje vojne sile, predvsem pa letalstva; 4. nadaljnje odločno poenostavljenje vse državne uprave z namenom, da bi pridrila politična moč vlade v vse sloje naroda.

Uspehi japonskega letalstva

Tokio, 30. Jul. Oddelki japonskih bombnikov so nenadno napadli kitajsko letališče v Liušau v srednjem Kvangsiju. Nastali so požari. Razen tega je bilo uničenih ali zagnanih na tleh skupno 36 sovražnih letal. Na dveh nadaljnjih mestih ter tudi na širšem področju letališča so nastali močni požari.

Medtem so napadle druge skupine letal letališče v Kinkiangju v Honanu ter uničile na tleh ali zažgale 19 sovražnih letal. Zažgane so bile tudi druge vojaške naprave. Japonske letalske sile so torej v dveh napadih uničile ali zažgale skupno 55 sovražnih letal.

Tokio, 30. Jul. Japonska garnizija na otoku Falau je sestrelila ob napadu severnoameriških letal 11 sovražnih letal ter 6 nadaljnjih hudo poškodovala. Japonske naprave so utrpelje lažje poškodbe.

Hudi boji na Tinianu

Tokio, 30. Jul. Japonski branilci otoka Tinian so prizadevali sovražniku v zadnjih dveh dneh zelo velike izgube. Padlo je na sovražni strani 4200 mož. Hudi boji se nadaljujejo še vedno z nezmanjšano srditostjo. Sovražnik je se posrečilo, da je izkrcal na otoku eno divizijo, ki jo podpirajo oklopniki oddelki.

Pot v Canosso

Poslednji izhod poljske begunske vlade po angleški izdaji

Stockholm, 29. Jul. Ko je spoznala poljska begunska vlada v Londonu po razgovorih, ki jih je imel Mikolajczyk s Churchillom in Edenom, da se London niti najmanj ne bo zavezal za begunske Poljake, se je odločila za pot v Moskvo, da tam sama zastopa svojo stvar. Mikolajczyk spremljata na njegovi poti v Canosso zunanji minister begunske vlade Romer ter Stanislav Grabski. Odposlanstvo upa, da bo likvidiralo spor, pri čemer se zanašajo očitno na Romerjev vpliv, ki je bil leta 1942-1943 pred prelomom sovjetsko-poljskih odnosov veleposlanec v Moskvi. Grabski pa je podpisal pogodbo med Poljsko in Sovjetsko zvezo, ki je bila leta 1921 sklenjena v Rigi.

Reuter, ki poroča o potovanju Poljakov v Moskvo, izraža upanje, da je v poslednji uri še mogoče doseči sporazum. Če trdi Reuter, da se je Mikolajczyk sam odločil za pot v Moskvo, tedaj je to žalosten poizkus prikriti resnico, da namreč Poljakom, ko jim je londonska vlada odrekla svojo pomoč, ni preostalo nič drugega, kakor da sami udeleže zadevo. Angleško časopisje trobi v isti rog ter toplo pozdravlja odločitev londonskih Poljakov, istočasno pa pravi, da je nujno potrebno, da se Mikolajczyk in njegovi pristaši sporazumejo s »poljskim svetom«, ki so ga ustanovili v Moskvi. »Daily Mail« begunskim Poljakom še enkrat jasno pove, da jih ne bosta niti angleška niti ameriška vlada podpirali v kakršnem koli političnem vprašanju, če bi to neugodno vplivalo na dobre odnose med obema anglosaškima državama ter Sovjetsko zvezo. »News Chronicle« pa opozarja londonske Poljake, da nimajo nobenega drugega »izhoda iz zagate, kakor da se sporazumejo s poljskim svetom«. V ostalem pa obtožuje list begunske Poljake, da so spričo svoje nesloge sami krivi težav ter da Anglija zaradi njih nikakor ne more kaliti svojih odnosov z Moskvo. Z ničemer ne bi mogli Angležji označiti svojo slabost napram boljševiskom v toliki meri, kakor so to storili v tem primeru. To je torej ostalo od angleške veselice, ki se je proglašala nekoč za velikopotezno zaščitnico malih narodov!

Mikolajczyk v Kairu

Curiš, 30. Jul. Kakor poročajo iz Kaira, je prispel tja na svoji poti v Moskvo ministrski predsednik poljske begunske vlade Mikolajczyk, ki je imel razgovore s poseb-

nim odposlanstvom iz Poljske, ki ga vodi bivši poljski socialistični voditelj Thomas Arciszewski. Poljska brzojavna agencija pripominja, da je to izredno odposlanstvo šele pred nekaj dnevi zapustilo Poljsko ter da je zato lahko dalo Mikolajczykju poslednje informacije o položaju v deželi.

Glas iz Beograda

Beograd, 30. Jul. »Obnova« obravnava angleško-sovjetske odnose v zvezi s poljskim vprašanjem ter pripominja med drugim: Anglija je podobna hudobni in slabotni babnici, ki ne more spremiti teka usode in se tudi ne more znajti v podrejeni vlogi, v katero je padla. Anglija pa ni izgubila samo svojih postojank, marveč je iz poljskega primera tudi jasno razvidno, kako bi izgledala mirovna konferenca v primeru zavezniške zmage.

Rumunsko vojno poročilo

Bukarešta, 29. Jul. Včerajšnje rumunsko vojno poročilo se glasi: Ob spodnjem Dnjestru, v srednji Besarabiji in na bojišču ob Moldavi je prišlo do neznatnih bojev.

V noči na 28. julij so sovražna strahovalna letala napadla prestolnico, na katero so brez cilja odvrgla bombe. Zadele so bile bolnišnice, cerkve, javne zgradbe in mnogo stanovanjskih hiš ter povzročene številne žrtve, predvsem po delavskih okrajih. Podnevi so bombardirali močni oddelki britansko-ameriškega letalstva mesto Ploesti. Nemške in rumunske obrambne sile so sestrelile 30 sovražnih letal, večinoma štirimotorne bombnike.

Ogorčenje v Bukarešti

Bukarešta, 29. Jul. V noči na petek izvedeni strahovalni napad angloameriškega letalstva je izjaval ogorčeno obosobdo v rumunskem časopisju. Časopis »Ordinea« ugotavlja, da so ostali vsi pozivi k omiljenju letalske vojne brez uspeha. Strahovalni napadi letal bodo ostali za vedno sramoten madež v svetovni zgodovini. »Ničče ne more trditi, da so bili ti napadi naperjeni na objekte, ki bi bili tudi v najmanjši zvezi z vojno. Predvsem so bombardirali mestno središče. Razdejanje so bile kulturne naprave, hiše, stanovanja in stare trgovske hiše, poleg tega pa še zaradi za javno skrbstvo.«

Julij se poslavlja...

Kronistov nedeljski razgled po Ljubljani in okolici

Ljubljana, 30. julija. In že se z današnjo nedeljo poslavljamo od julija, ki nam vsako leto prinese mnogo tistih dobrin, kar nam jih lahko nudi rodna zemlja. Ob Sv. Ani, ki jo imenujemo poglačarka, mora biti pšenica zrela za pogače. Čeprav letos nimamo posebno toplega poletja, je žito pravi čas dozorelo in začelo proti koncu julija padati pod srpi naših pridnih žanjk. Kruh naš vsakdanji je zagotovljen tudi za prihodnjo zimo. Po obilnem deževju je žito marsikje poleglo in ga je prerasel plevel, zato ni bilo tako lepo in tudi ni tako plehnalo kakor druga leta. Vendar je trud naših kmetovalcev že kar zadovoljivo poplavljen. Po strniščih se že nadaljuje kmetijska dela. Marsikdo je že pogledala ajda iz zemlje. Sicer pravi star slovenski rek: Jakobova ajda in Ožbaltova repa je malokdaj lepa. Vendar zahteva čas, da naši kmetje čimprej in čimbolje izkoristijo priložnost ter spravijo v zemljo in iz nje, kar more dati, da se narodu zagotovi prehrana.

Vsak se trudi, da se čimbolje oskrbi, zato je živski trg — z vsemi prodajalnimi zelenjavje vred — dan za dnem zelo živahno obiskan. Zlasti večeraj je bil izredno razgiban. Saj je spet nudi precejšnjo izbiro v blagu, manj pa žal v cenah. Glavnata solata gre h kraju in prihaja na vrsto endivija, nadalje so na ponovo pesa, kumare, buče, ohrovt, zeljnata glava in tudi še dokaj spinače. Za fižol je vedno veliko zanimanja.

Ljubljanci smo od nekdanj hudi solatari, zato prehod od pomladne na jesensko solato prizadene mnoge. Tolažimo pa se s tem, da nimamo zaloga olja. Toda na jesen bo menda olja dovolj. Po ljubljanski okolici, še zlasti na Barju, je bilo letos nasajenih izredno veliko število sončnic. Ki so lepo zrasle in že obračajo svoje velike oblake za soncem. Tudi v mestu so mnogi

nasadi, čeprav se v tako skromnem obsegu. Vsak skrben vrtnar se je potrudil, da bi sam pridobil nekaj dobrega olja. Tudi buč je letos precej, saj je leto ranje ugodno, ker potrebujejo več vlage, dajejo pa posebno izdatno olje.

Kopališka sezona bi zdaj morala biti na višku, vendar zaradi skopega sonca ljubljanci ne občitmo prehodu, da smo letos na užičkih kopanja vsestransko prikrajšani. A kadar je sončno vreme, je dovolj nagecev ne samo na Iliriji in ob Ljubljani, marveč tudi v Koleziji in drugod, kjer se nudi prilika sončenja in igranja.

Za duševno razvedro je še venomer dovolj preskrbljeno. V gledališčih zaključuje svojo sezono, v kinematografih pa se predstave vrstijo dalje. Za zaključek gledališke sezone se je v Drami predstavil igralski naraščaj z »Matičkom«, o čemer bomo podrobneje še izpogovorili v »Jutru«.

Tudi zborovanje je imela Ljubljana to nedeljo in sicer so bile gospodinske pomočnice popoldne povabljene v dvorano Delavske zbornice, da čujejo odločno besedo o početju boljševizma, ki rovari tudi v naši domovini in zlasti hoče pridobiti nepoučene sloje.

Poroka

V škentski cerkvi sta se v nedeljo popoldne poročila g.č. Mariška Briceva, učiteljica, in g. Stanko Sedlak, referent Pokrajinske uprave. Poročili ju je g. župnik Košmerlj, za pričel pa sta bila še tiskovnega urada Pokrajinske uprave g. Jože Majce in nevestin brat Dominik. Mlademu paru veljajo tudi naše čestitke in najlepše želje.

Petnajst let »Našega roda«

Priljubljena mladinska revija »Naše rodo« je pred nedavnim zaključila petnajsto leto svojega obstoja. Kakor je čitateljem znano, izhaja »Naše rodo« enkrat na mesec in je med našimi najuglednejšimi revijami. Priljubljena ni samo med mladino; tudi stari kaj radi sežejo po njej, saj prinaša zmerom dovolj leposlovnega, poučnega in zabavnega čtiva.

»Naše rodo« ima širok krog mladih in starih sotrudnikov in sotrudnic, tako pesnikov in pripovednikov, kakor upodabljalcev in drugih umetnikov. Med znanimi imeni je opaziti tudi mlajše literature in najmlajše, za katere ima »Naše rodo« poseben kotiček. V petnajstem letniku je bilo priobčenih 41 pesmi, 33 pripovednih spisov, 20 poučnih spisov, precej delaven je bil tudi najmlajši rod, itak pestro vsebino pa so oživljale mnoge podobe. Anton Debeljak je prispeval 10 pesmic, Gustav Strniša 34, Davorin Ravljen štiri, Cvetko Golar, Cizerle Marijan in K. S. po tri, Manica in Ivo Peruzzi po dve, Griša Koritnik, Leopold Legat, Zdravko Ocvirk, Pastuškin, Marij Skalan in Gregor Strniša pa po eno pesem. Objavljena je bila tudi narodna »Grlica riblje Jezusa«.

Na pripovednem področju je bil najbolj viden samo Jenko, ki je prispeval daljši poučno zabavni spis »Jadralski«. Njegovo delo je izhajalo v desetih nadaljevanjih. Drugi najbolj plodoviti pripovednik je bil Gustav Strniša s sedmimi prispevki, tretji Lojze Zupanc s šestimi, s tremi spisi je bila zastopana Manica, po dve črtici pa so prispevali St. K. Gorjup Marjan in Vladimir Medvešek. Nadalje so bila objavljena še naslednja dela: L. N. Tolstoj »Volk in lok«, T. Chy H. — Pimat Viktor »Nerešena uganka«, iz domačih govorov pa G. R. »Legenda o denarju«, Mare Husujeve »V Rimljanek«, Toneta Hvale »Od kod dišeča travica«, Davorina Ravljenova »Slavček pesem« in štiri prispevki brez naslova pisca.

Poučnih spisov je največ prispeval Lojze Zupanc, njemu je sledil Miran Borko z dvema (v dveh številkih), Pimat Viktor in Vid Jelšan z enim (prvi v štirih, drugi v treh nadaljevanjih), Mičič z enim v dveh nadaljevanjih, Cobal Miran z enim prispevkom.

Najmlajši rod se je oglašil v petih številkih. V poeziji je najmočnejša Tamara

Batišič s tremi prispevki, prav tako pa mnogo obetata tudi Borut Kavčkar in Leopold Legat. Prozaistom na čelu pa stoji Drago Kocijančič; sodelovali so še Zavašnik Bogomila, Metod Telban, Janez Rugeš in Franc Geiger.

Kakor vidimo, je bil najbolj vneti sotrudnik petnajste letnika »Našega roda« znan in priljubljen mladinski pisatelj Lojze Zupanc, izmed novih sotrudnikov pa stopa v ospredje mladi Marjan Gorjup, mnogo obetajoči, javnosti že znani pisatelj. Prvič v »Našem rod« in obenem prvič s polnim imenom se je oglašil Vladimir Medvešek, znan iz dnevnikov in tehnikov. Čitateljem »Jutra« je tudi znan Miran Borko, ki je objavil že vrsto znanstvenostrokovnih člankov.

Za okusno in lepo upodobitev različnih motivov iz tega ali onega dnevnika so skrbeli upodabljalci Gasparr Otton, Kunačev France, Pengov Slavko in Strniša Gregor ter upodabljalca Marija Vogelnikova.

Svarilo

V zadnjem času je bilo opaženo, da se na ulicah okrog poslopja sodniških zaporov okrognega sodišča v Ljubljani ustavljajo in zadržujejo različne osebe, mahajo z rokami in robci, delajo razne gibe in kretnje, da bi se spoznale in dogovarjale z zaporniki v sodniških zaporih itd.

Uprava policije najstrože svira vsakogar, da se brez upravičenega vzroka ne zadržuje ali ustavlja na katerikoli ulici okrog poslopja sodniških zaporov in se ne skuša kakorkoli sporazumevati z zaporniki, ker bo vsak količnik sumljiv pasant aretiran in zaprt, razen tega bo nosil še vse ostale neizogibne posledice. — Uprava policije.

Opozorilo

Organi policijskega zbora so prejeli strog ukaz, da javijo silhermo prekršitev zamenjave ter vse kršitelje zamenjavih predpisov takoj prijavi. — V interesu občinstva je, da se pokorava predpisom profitelatske zaštite, ker bo sicer v nasprotnem primeru zadel krivice občutna kazen. Isto velja za neupoštevanje predpisov ob priliki letalskega alarma.

Kaj je umetnost?

Odgovor na članek V. Držaja

Če je učitelj, gospod Vaclav Držaj, zadel v črno, ko je ocenil Podbevškovo »Slovensko liriko«, naj ne misli, da je zrel in sposoben za ocenjevanje drame, drame kakor je »Lepe Vida«.

Gospod »župnik Mrvac«, kakor ste ga v svoji »duhoviti« kritiki izvolili imenovati, je pač zrel človek, estēt in lahko rečemo izvrsten režiser, ki je sijajno režiral in insceniral mnogo dram in oper. Zavedal se je svoje teže naloge, kajti »pesem hrepenja« postaviti na oder, kot si jo je zamisljal Ivan Cankar, ni kar tako! In ker se je zavedal tega, zavedal se je, da režira »dramsko pesnitev«, pravi sam v Gledališkem listu z dne 23. marca 1944:

»Ne morem se znebiti občutka, da je treba vsako uprizoritev »Lepe Vide« nekoliko opravičiti. Pred petindvajsetimi leti je bilo prav tako. Itd., itd.« (Glej stran 143. Kratke režijske opombe k sedanjemu »Lepe Vid«.)

Pred petindvajsetimi leti je bilo naše gledališče še mlado, pa se je že lotilo te težke naloge. In sedaj je minilo pet in dvajset let!

Po premieri »Lepe Vide«, dne 24. marca 1944, je bila v »Jutru« kritika, kjer piše, da je bila ta predstava veliko boljša od one pred petindvajsetimi leti. »Bila je bolj zrežirana in močnejša v igralkah, ki so prekoslili samega sebe.« (Glej: Kulturni pregled — K premieri »Lepe Vide«.)

In kaj pravi o oni pred petindvajsetimi leti Oton Zupancič, naš največji še živeči pesnik. Pohvalil jo je, on, prijatelj Ivana Cankarja, on, ki jo je tedaj morda edini prav razumel. (Glej: Dela Ottona Zupanciča, IV. zvezek — Ivan Cankar: »Lepe Vida« — Naznanilo.) V oceni uprizoritve piše: »In z vsemno in spoštovanjem so se lotili naši igranci svojega dela, posebno pri-

znanje gre režiserju g. Verovšku, čigar trudu in inventivji za scenično gibanje in harmonijo se je posreželo, doseči s tehničnimi sredstvi našega odra in z igralskim osebjem približno tisto, kar je pod danimi osebami sploh izvedljivo.« (Glej: Dela Ottona Zupanciča, IV. zvezek — Ivan Cankar: »Lepe Vida«. Stran 113—115.)

Tako pravi o oni naš veliki pesnik Oton Zupancič, on, ki bi jo res smel kritizirati. On, ki pozna dramatik kot pravi izvedenec, kot dramaturg in kot dramatik-literat. Vedel je, da je težko uprizoriti to »dramsko pesem« in zaradi tega je pohvalil režiserja in igralko. On, ki bi lahko grajal!

Gospod »župnik Mrvac« je bil tedaj pri uprizoritvi »Lepe Vide« navzoč. (Glej: »Bil smo maturantje...« — Gledališki list, str. 143.) Videl je, kaj je dobro in kaj je slabo, presodil je in vse skupaj ocenil ter ta dragoceni rezultat gotovo uporabil pri sedanjih režiji »Lepe Vide«. Bil je igralec, postal je režiser, in to zelo dober, in je sedaj kot zrel človek in režiser zrežiral to težavno delo. In vsi smo bili navdušeni nad močstvom uprizoritvij, ki je bila cela sijajna, razen manjših tehničnih napak.

Če je bil veliki pesnik Oton Zupancič milosten sodnik gospodu Verovšku, nestorju slovenskih režiserjev, bo pa Držaj Vaclav očital njegovemu nadarjenemu učencu in nič slabšemu režiserju »župniku Mrvic« o slabi režiji in inscenaciji »Lepe Vide«, o »klič«, kakor jo je imenoval.

O tem naj bo dovolj! Vsi vemo, da je gospod Debevec izvrsten režiser, marljivo in nadarjen, z velikim obzorjem in globokimi izkušnjami. Njegov uspeh mu je najboljša odramba!

Gospod Držaj Vaclav je nadalje govoril o mesarskem pomočniku, o natakarku in o Mariji Magdaleni.

Ravnajte lepo s knjigami!

Kadar si izposodiš knjigo, da bi jo v prostem časubral, se zavedaj, da knjiga ni tvoja, da je tuja last na katero moraš paziti. Zato knjigo takoj, ko jo dobiš, zavij v papir, če že ni zavita, da jo ne unamžeš. Ko beriš in listaja po knjigi, pri listanju ne sili prstov, marveč obračaj liste s suho roko, da jih ne zamažeš. Tudi zravno ni, sliniti prste pri listanju knjige.

Če prenehaš brati knjigo, si ne zamujuj dotičnega mesta v knjigi z zavijanjem lista, ampak vlož kak kosček papirja ali kak trakec na tisto stran. Tudi ne lomi knjige, ker s tem raztrgaš vezavo in potem izpadejo listi, ki se prav radi izgube.

Ko prenehaš knjigo brati, jo shrani na primernem prostoru in jo ne pušči malomarno ležati, da jo dobiš v roke otroci, jo raztrgajo in zamažejo.

Med delom ne beri knjigo, čeprav je še tako zanimiva, ker dveh del ne moreš hkrati opravljati. Delo bo površno narejeno, a o knjige tudi ne boš imel mnogo. Pri tem postaneš le nervozen in to škoduje tvojim živcem. Beri le takrat, ko imaš mir in čas in se branijo lahko čisto posvetiš. Le tedaj boš imel od branja res užitek. Ne listaj po knjigi in ne glej na zadnjo stran, kakšen bo konec. Tudi v življenju ne veš svojega konca, zato beri knjigo lepo od kraja in z mislimi, da ti bo snov ostala v spominu.

Najvišje cene na ljubljanski živilskem trgu

Šef pokrajinske uprave je 28. VII. t. l. določil za tržno blago v Ljubljani najvišje cene, ki veljajo od ponedeljka 31. julija 1944 zjutraj dalje do objave novega cenika.

Najvišje cene, ki je po njih dovoljeno v Ljubljani prodajati v ceniku navedeno blago in ga plačevati, so naslednje:
Novo kislo zelje 10,50 L; kisljaka 4,20 L; repa brez zelenja 2 L; zelje v glavah 6 L; ohrovt 8 L; rdeča pesa 5 L; kolobarček 4 L; karfiolova 10 L; grah v stročju 10 L; luščeni grah 18 L; nizki fižol v stročju 10 L; visoki fižol v stročju 14 L; novi krompir 7 L; vrtno bučko 8 L; buče 5 L; kumare 10 L; glavata solata 8 L; endivija 6 L; radče 6 L; spinača 6 L; šopek mešane zelenjave za juho 0,50 L; ošano rdeče korenje 6 L; peteršilj 6 L; čebula 6 L; česen 8 L; osmaženi hren 4 L; rabarbara 4 L; maline 15 L; jabolka 12 L; gobice I. vrste, jurčki 20 L; gobice II. vrste 12 L.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozorjamo pa, da vse te najvišje dopustne cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini, ker za blago, uvoženo iz drugih pokrajin, veljajo cene, ki jih za vsako pošiljko posebej odobri Šef pokrajinske uprave.

Posebno pa opozorjamo prodajalke in prodajalce, da mora biti po teh cenah napredaj vse blago zdravo, otrebljeno in v takem stanju, kakor je opisano v ceniku. Vsa povrtnina mora biti osušena in oprana, vendar pa ne več mokra ali namočena, pač pa sveža. Vse te najvišje dopustne cene in tudi vse nižje cene morajo biti vidno označene na vsem v ceniku navedenemu blagu ne samo na Vodnikovem in Pogacarjevem trgu, temveč tudi na živilskih trgih v Mostah, na Viču, na Sv. Jakobu trgu in v Siskih, enako pa sploh pri vseh prodajalnih in prodajalnih po vsej mestni občini ljubljanski.

Blago, ki so bile cene zanj objavljene v prejšnjih maksimalnih cenikih in jih sedaj ni v ceniku, se mora prodajati po prejšnjih cenah kakor ob isti letni dobi lanskega leta, če ni bila za tisto blago s posebno odločbo Šefa pokrajinske uprave — odtok za dočlanje cen — odobrena drugačna cena.

Ponavljamo, da imajo prodajalci na drobnico dolžnost na blago postaviti listič z ceno in kakovostjo blaga. Ta cenik mora biti očešen na vidnem mestu tako v trgovinah na debelo kakor tudi v prodajalnah na drobno. Ceniki se daje v mestnem tržnem uradu po 50 centesimov.

Za pridelke, ki jih ta cenik ne navaja, veljajo zadnje cene iz prejšnjih cenikov.

Kršitelji predpisov tega cenika bodo kaznovani po naredbah z dne 26. januarja 1942, št. 8 in z dne 25. novembra 1942, št. 214 ter po naredbi z dne 12. marca 1941, M. s. št. 358.

Letalska nesreča

Amsterdam, 30. jul. Neko ameriško vojaško prevoznico letalo je tresilo na tla pri Mull of Gallowayju, 24 ljudi se je smrtno ponorečilo. Zrtve so bili ranjeni Američani, ki so bili na poti v neko škotsko bolnico, neka bolničarka in člani posadke.

Zopet Velike Lašče in Novo mesto

Dne 13. julija je Velikolaška posadka s topništvom krenila preko Ponikev—Zdanske vase v Hočevo, kjer so imeli tolovaji na položaju celo »belokrajinsko brigado« in tri bataljone, zane, pri Rakeku tepene »Gubčeve brigade«. Borbe tolovaji niso sprejeli, temveč so jo kar odkurili. Na mestu so pustili 10 mrtvih in 1 ujetega. Po krutih sledovih bi rekli, da so imeli tudi ranjene Posadka Velike Lašče zopet — brez izgub!

Da velikolaški topničarji niso od muh. dokazuje to, da so takoj naslednji dan, 14. julija, pri Lužarjih položili 2 od 5 tolovajev, ki so se potrkali po tamošnji okolici.

Domobranci v Tržišču imajo dober nos. Tako so 8. t. m. zvedeli, da se pomikajo tolovajske patrole proti Mačkocvu. No, pa so jih počakali. Pet tolovajev je oblezalo mrtvih. Slediči dan sta padla dva tolovaja na Veseli gori.

Dne 10. julija se je neslavno razbežala tolovajska zaseda pri V. Suhadolu, čim je zagledala sinje domobranske uniforme; 11. julija je izvidnica iz Novega mesta ubila pri Toplicah 5 tolovajev.

Kostanjevičani so pri Črneči vasi naskočili tam utrjene tolovaje. Ti so mislili, da je glavno zgraditi burkerje, pokriti jih z rušo, sedeti v njih, pa mimo Ljubljana. Čim vidijo domobranci utrdbo, gotovo ne napadejo. Prišlo pa je obratno: čim so Kostanjevičani to videli, so jih obsuš s strelji iz streljnic, vrgli nekoliko bomb, napravili naskok in — tolovajji so že bežali proti Hrvaški. Kje je bil dopisnik »Slov. poročevalca«, da si izmislil kakšno anekdoto ali celo epopejo.

Sedaj pa nekaj, kar je podobno našim stari partijem in vodjem OF (kar pomeni tudi »ogabna fakinja«), česar pa lahkoverni in trdočelni simpatizerji, posebno pa simpatizerke, ne verjamejo: ubežnik iz Starega trga pri Kolpi privedel je, da so partiji svojim, v borbi padlim »stvaršerem« sami porezali nose in ušesa, izkopali oči, porovali jezike, potem so pa tja peljali prisilne mobilizirance in pokazali, poglejte, to so naredili Slovenski domobranci! Res ogabna fakinja in organizirana farbarija! Ime tega ubežnika je seveda ra zapolago.

Dne 13. julija so se trški domobranci spopadli z manjšo izvidnico tolovajev nad Volčjimi njivami. Obležal je 1 tolovaj.

V Beli Krajini so uspešne nemške očičevalne akcije. Samo v Ločičah je pokapanih okrog 150 tolovajev, ki so umrli med prevozom. Ranjenec je okrog 1300. Un čena sta popolnoma slab in tretji bataljon »Karlovske brigade«. Padli so komandant brigade, njegov namestnik, politkomisar in njegov namestnik.

Zlata poroka

Dandanes radi pozabljamo na življenjske jubileje tistih ljudi, ki so si v potu svojega obraza ustvarjali eksistenco in družino, pa odpirali svojim sinovom vrata

v boljše življenje. Ne smemo pozabiti, da ti naši možje in žene z močno voljo, vztrajnostjo in skrajno požrtvovalnostjo premagujejo berasto slovenskega naroda.

Danes praznujeta gospod Janez Omahen in njegova žena Terezijska 50letnico skupnega trdega dela. Pred 50 leti je ljubezen združila naša jubilarca in njune pridne roke so jima oblikovale skupno usodo. »Prepuštil sem posestvo svojemu bratu, mi je dejal g. Omahen, ki mu osmi križ že

ni upognil hrbtnice, »pa sem šel za posteljona. Ko je stekla železnica na Dolenjsko, sem bil sprejet v železniško službo. Težko je bilo v začetku. Rodilo se je nama pet otrok, zaslužek pa je bil majhen. Od zore do mraka sva garažal z ženo, da smo imeli kaj jesti in kaj obleči. Vse življenje sva čakala boljših časov, pa jih ni bilo in jih menda ne bo.« Nasmehnil se je, ko je dostavil: »Pa kaj, otroka sva le preskrbela, midva pa zdaj, ko sva stara, tako ne ravna veliko. Veste prav nič nama ni žal truda. Prav mirno bova legla počivati, saj sva pošteno preživljala sebe in otroke, ki bodo morda čakali boljše čase.« Tako mi je dejal mož, ki je prav tako kot njegova žena vse življenje trdo delal in se žrtvoval. Danes izrekamo spoštovanje njenemu delu in jima iskreno čestitamo.

Naročite se na romane Dobre knjige!

Komandant je bil neki Čokara. Pokopani so na Ostrcu. Ubit je tudi znani politikomisar Andrija iz »Zumberčakog-pokupskega oddreda«. Sentjerječkah so 15. julija napadli batalion X. Ljubljanske brigade na Dobju in ob tej priliki so tolovaji pozabili odnesti 13 mrtvih s seboj.

Nova ilustrirana revija

Izšla je nova odlično opremljena in bogato ilustrirana revija, »Slovensko Domobranstvo«, ki je posvečena našim vrlim borcem in njihovemu težkemu, toda nadvse uspešnem boju proti komunističnim uličevalcem našega naroda.

Naslova slika predstavlja veličastno protikomunistično zborovanje v Ljubljani, ko sta se na poziv g. prezidenta Rupnika naše belo mesto in naša ožja domovina odločno izjavili za boj proti sovražnikom našega naroda. Naslednje slike kažejo ostale uspele protikomunistične manifestacije našega podeželja. Posebno razgibana je stran s prizori iz življenja, dejanja in nehanja naših domobrancev, Javorovicam, ki pomeni njihovo ime največji poraz tolovajskih top v Gorjančah, je posvečena naslednja stran, ki kaže najzanimivejše faze omenjenega pohoda.

Uvodni programatični članek je prispeval g. dr. L. Puš, ki ugotavlja, da se je kot prvi borec proti komunizmu dvignil naš kmet ter udaril temelje domobranstva. Tudi g. por. dr. Stanko Keiper je objavil idejni in programatični članek o začetkih domobranstva in njegovega tiska. Zanimivi so nadalje aktualni članki »Evropa in boljševizem«, prispovke SS-Usuf, F. Wolfa »Kaj prav za prav hočemo?« ter leposlovni sestavek g. Nikolaja Jolejčnika »Njegov boji«. Vse razprave oživljajo odlične slike, ki dajejo vsebinski prav posebnega podataka.

Uredništvo »Slovenskega Domobranstva« se je spomnilo tudi padlega pesnika Franceta Balantiča, s katerim je naše slovo izgubilo mladenčca izredne pesniške sile.

Predzadnja stran je odmerjena kratkemu pregledu domačih in tujih dogodkov, nato pa sledijo zgovorne slike iz Normandije, ki kažejo, česa so zmogli plutokrati »osvoboditelji«. Revija objavlja tudi cel niz karkatur, čitohiš je raznih dogodkov, zlasti iz tabora tolovajev.

Ni dvoma, da bo naša javnost rada posegla po odlični novi reviji, s katero se je zadelala občutna vrzel in s katero je naše domobranstvo dobilo svoje reprezentativno glasilo.

Kaj predvajajo kinematografi

Tednik: Nemški romanopisec in dramatik Wilhelm v. Scholz obhaja 70 letnico rojstva štiri sestre Meier nadomeščajo na domači žagi na Bavarskem v poklicnem omešce. Konje je treba uvezovati za vojno službo; ta posel opravljajo sedaj ženske-jahalice. V Pragi so odprli umetnostno razstavo državne delovne službe. Minister dr. Goebbels govori na nekem zborovanju o novem orožju »V 1«. Na finski fronti so dosepele nemške čete. Invazijski bojščice.

Kino Matica: »Ljubica za tri dni«. Ljubljanska komedija. Nastopajo: Hannelore Schroth, Karl Raddatz, Ursula Herking, Werner Scharf.

Kino Union: »Anton poslednji«. Hans Moser kot zaščitnik zaljubljenec. Dalje sodeluje: Elfriede Datzig, Heinz Salfer, O. W. Fischer, Charlotte Ander.

Kino Slaga: »Trije Codoni«. Cirkusko-varietetski film. V glavnih vlogah: Josef Sieber, René Deltgen, Ernst Klippstein, Lena Norman, Annelies Reinhold.

Kino Moste: »Srček moji« z Johannesom Riemannom, Ido Wüst, Dorit Kreisler, — Od četrta dalje vaška burka: »Kdo je oče?« Igralci: Ilse Werner, Roma Bahn, Hans Stüwe, Theodor Danneberger. — Tema bo sledil velefilm »Titanic«.

Oddajniška skupina Jadransko Primorje RADIO LJUBLJANA

7.00—7.10: Poročila v nemščini, 7.10—9.00: Jutranji pozdrav, Vmes od 7.30—7.40 poročila v slovensčini, 9.00—9.10: Poročila v nemščini, 12.00—12.30: Opoldanski koncert, 12.30—12.45: Poročila v nemščini in slovensčini, napoved sporeda, 12.45—14.00: Mali orkester vodi A. Dermelj, 14.00—14.10: Poročila v nemščini, 14.10—15.00: Vsakemu nekaj, 17.00—17.15: Poročila v nemščini in slovensčini, 17.15—18.00: Pisano polje, daj židane volje, 18.45—19.00: Se-gave besede — Fr. Lipah; Ljubljanske slike, 19.00—19.30: Sramel, »Stirje fantje«, 19.30—19.45: Poročila v slovensčini, 19.45—20.00: Aktualno predavanje (prenos), 20.00—20.15: Poročila v nemščini, 20.15—21.15: Glasba velikih skladateljev — Lisztovo glasbo izvaja Veliki Radijski orkester, vodi D. M. Sijanec, 21.15—22.00: Drobnji napjev, 22.00—22.15: Poročila v nemščini in napoved sporeda, 22.15—23.00: Glasba za lahko noč, 23.00—24.00: Prenos sporeda nemških radijskih postaj.

Obvestila

Učenke iz baletne šole, ki so določene za ples v »Aldi«, naj se zglasijo v ponedeljek 31. julija ob 9. uri in ob 15.30 v Operi.

Učni tečajji v Lichtenturnovem zavodu za dijake in dijakinje srednjih šol. Odelki za popravne in privatne izpite. Ponovitev učne snovi za dijake, ki so razred izdelali. Glavno vpisovanje: I., 2. in 3. avgusta dopoldne v Lichtenturnovem zavodu.

MALIOGLASI

KUPUJEMO rabljene moške obleke in čevlje. Trgovina »Uspeh«, Tržaška c. 71.

GRAMOFON V KOVKCU s ploščami ter moška in damska kolesa prodamo. Trgovina »Uspeh«, Tržaška cesta 71.

SPREJEMAM v komisijsko prodajo staro in novo obutev. Cevljarstvo Bralkovič, Igriška ulica 3.

Priznanje in odlikovanje

Slovenski domobranci so bili v ponedeljek deležni posebno tepega priznanja...

SS-Gruppenführer g. general Rösener je obiskal Meničaninov znaní udarni bataljon na položaju, in sicer po obisku...

Ko je g. general Rösener s svojim spremstvom obšel bataljon, je spregovoril pred borci: »Slovenski tovariši! Letos 20. aprila ste v Ljubljani in na drugih postojankah prisegli, da se hoste borili ob strani nemških vojakov proti banditom...

Marsikomu izmed vas so handiti iz gozdov pobili očeta ali mater, brata ali sestro. Toga se vedno zavedajte ter ne pozabite da je treba to krvivo maščevati in do korenin izrebiti banditstvo.

Od vas, domobranci, pa za izpolnitve te naloge zahtevam brezpogojno poslušnost ter disciplino.

Petem so bili poklicani pred g. generala Rösenerja: višji domobranci narednik Stanko Babjič in domobranci Zupančič, Kradec in Krizaj. Višjega domobranskega narednika Stanka Babjiča je SS-Gruppenführer povabil v domobranskega poročnika, imenovanje domobranci pa v podnarednika. Posebej je vsakemu čestilak k povabilju ter spregovoril z njimi nekaj pristranskih besed, da jih je tako pohvalil za njihovo dosedanje vrnice izpolnjevanje domobrantskih dolžnosti.

Za hrabrosti so bili potem odlikovani številni borci predvsem stotnik Dušan Meničanin, ki je prejel visoko nemško odlikovanje, vojni križ za zasluge II. stopnje. Enako je bil odlikovan nadporočnik Dragotin Furlan, Obama odlikovanec je g. general Rösener predložil pomen odlikovanja in jima istredno čestilak. Za njima se je zvrstilo pred bataljonsko vrsto 108 domobrancev, ki jih je nato SS-Gruppenführer odlikoval s hrabrostnim odlikovanjem. Bazen domobrancev so to odlikovanje prejeli tudi g. Hauptmann Schumacher in nemška vojska Schneider in Pfeifer. Tudi stotnik Meničanin in nadporočnik Furlan sta bila odlikovana še s tem odlikovanjem.

Po izročitvi odlikovanj je domobranci nagovoril poveljnik domobranstva g. podpolkovnik Krener. Naglasil je, da je slovensko domobranstvo ob tej priliki prvič bilo odlikovano za hrabrost v borbi proti banditom, na kar gleda z zadovoljstvom ter veseljem ves slovenski narod, ki podpira domobranci v boju. Zahvalil se jim je za vse napore in hrabrost in jih pozval, da ostanejo poslušni tudi v prihodnje. Posebej se je zahvalil SS-Gruppenführerju za vse, kar je storil za domobranci in slovenski narod. »Vedeti moramo namreč,« je dejal poveljnik, »da bi brez njega slovensko domobranstvo ne bilo to, kar je zdaj in bi ne moglo tako uspešno uničevati komunističnih krivolokov na naši zemlji. V svojem imenu in v imenu slovenskega domobranstva ga neprosimaj ne bodite tolmahu zahvale vsega slovenskega domobranstva na najvišjih mestih za vso naklonjenost, ki je bilo doslej deležno, in za prva odlikovanja, ki so bila danes podeljena našemu domobranstvu.«

Na te besede je odgovoril SS-Gruppenführer ter obljubil vso naklonjenost in podporo slovenskemu domobranstvu tudi v prihodnje. Potem je ostal še nekaj časa med domobranci in nemškimi vojaki ter se z njimi prijateljsko pogovarjal. Ob odhodu ga je posadka navdušeno pozdravljala.

Imperializem USA v Južni Ameriki

Curih, 28. jul. Kljub izjavam, ki jih je podala pred kratkim vlada Zedinjenih držav, izraža brazilski časopis »Globo« bojazn, da bodo hotele tudi po vojni obdržati svoja pomorska in letalska oporišča v različnih južno-ameriških državah. Argentinski časopis »Cebildoz« pravi, da bo napravil članek braziljskega časopisa v vseh iberio-ameriških državah najgobji vtis. Narodna zavest, ki se dviga v mnogih ali bolj rečeno v vseh državah, je reakcija narodov proti popustljivi politiki njihovih vlad, ki so oporišča na lastnem ozemlju odstopila tujim vladam.

»Prvi veliki poraz New-deala«

Zeneva, 28. jul. Kakor poročajo iz New Yorka, se ameriško časopisje še vedno v veliki meri bavi s sklepi konventa demokratske stranke. Medtem ko so demokratski časopisi vključno izraziti pristaši New-deala mnenja, da bosta vodilni program in imenovanje Trumansa učinkovito pripomogla k tesnejši zvezi posameznih skupin v stranki, opozarja republikansko in neodvisno časopisje na očitno škodljive sklepe konventa. Skoki, ki se kažejo v izgraditvi stranke, so številni in daljnosežni. meni »New York Herald Tribune«, ter resno ogražajo bodočnost stranke. Medtem ko so zamorec užaljeni, se ni posrečilo izpolniti zahtev belcev v južnih državah. Arthur Krock označuje v listu »New York Times« to za »prvi veliki poraz New-deala«.

Narocite se na romane »Dobre knjige«

Novi komunistični porazi

Kmalu bo Dolenjska očiščena poslednje komunistične tolpe

Po usodnem porazu komunističnih tolp na Dvoru pri Žužemberku, o katerem smo poročali v zadnji številki, se vrstijo nadaljnji hudi porazi, ki kažejo popolno demoralizacijo v vrstah komunistov. Neprijeten je bil jim domobranci obisk na Veseli gori. Tukaj sta padla dva komunisti, njuni »tovariši« pa so se bliskoma razbežali na vse strani. Z begom so se skušali rešiti tudi ob pohodu domobrancev po Gorjancih. Zapuščali so Planino, Brezje in Črnečo vas s panično naglico. Dne 10. julija so nemške in hrvatske čete prepodile komuniste iz Metlike, Črnolja in Sočice. Tudi okolica Kočevja je temeljito prečiščena. Domobranci oddelki so krenili proti Staremu Logu, ki ustvarja stike med Belo in Suho Krjino. Komunisti so zopet bežali, kar se je dalo. Nič jim ni pomagalo, da so položili preko ceste drevesa. Padlo je 5 komunistov, eden je bil ubit. V roke domobrancev je prišlo mnogo orožja. Temeljite akcije, ki jih bodo komunisti dobro pomnili, so zvedli domobranci tudi v Mozlju in Livoldu.

Tržišče je bilo tudi prizorišče obračuna s komunisti. Tudi tukaj so si pomagali ob hrabrem domobranskem napadu z begom. Na bojšču je obšlo pet mrtvih komunistov. Številno ranjenih ni ugotovljeno, ker so jih odpeljali s seboj.

Neprijetno presenečenje so pripravili domobranci komunistom pri Metnaju. Domobranci je bilo znano, da se skrivajo v tamkajšnji bližnji terenci, ki so do smrti mučili Ignacija Kamnikarja in Albina Giranija, ki sta obiskala svoje domače. Prišla sta z Gorenj-

skega. Domobranci so prodirali od Metnaja proti Gorici, Osrečku in Pristavi. Zapuščeno taborišče, na katero so naleteli, je dokazovalo, da niso mogli biti komunisti daleč. V bližnje gosto grmovje so počili strelci iz domobrantskih pušk. Slutnja je bila pravilna. Šest komunistov je obležalo v krvi, ostali pa so se razkropili, kakor običajno, na vse strani. Med šestimi padlimi je bil tudi bataljonski politkomisar Ivan Melik, ki je bil rojen 5. aprila 1922 v Črni vasi pri Ljubljani. Poleg njega so padli še partijec Milan Ažman iz Jesenic, kjer je bil rojen 10. marca 1913, Marija Petercel iz Depalje vasi pri Domžalah, kjer je bila rojena 12. novembra 1913, in Minka Benedek iz Dolenje vasi pri Kranju, kjer je bila rojena 15. 6. 1922. Pri Meliku so našli nešteto bonov, tiskanih v posebnih serijah z: Spodnje Stajersko po 15, 10 in 5.000 mark. Pri Ažmanu so našli ponarejeno legitimacijo z njegovo sliko, toda pod drugim imenom, pr Petercelovi izpričevalo o doživlji srednjega »partijskega kurza«, pri Benedikov pa pričevalo o komunističnem tečaju, ki ga je končala s prav dobrim uspehom. V arhivu, ki so ga iztaknili pod grmovjem, je precej zanimivega, dragocenejša grafična, knjig, brošur, fotografij, službenih dopisov in odškov. Zelo poučna so tudi spričevala, ki je v njih označen uspeh ter zanimanje partijcev za komunistična predavanja.

Udarni domobranci oddelki so komunistom brez prestanka za petami. Komunisti ne nudijo nikjer več nobenega niti najmanjšega odpora. Kmalu bo Dolenjska popolnoma očiščena poslednje komunistične skupine.

Savojskim komunistom je zrastle greben

Razglaševanje največje bedastoče po mitingih: »V Primorju mora nastati en sam komunističen narod!«

Primorski Slovenci so že izpregledali igro komunizma, ki je zlasti v Primorju močno otipljiva. Kakor znano, tvorijo danes italijanski komunisti jedro »Slovenske narodno osvobodilne vojske«. In kdo bi mogel verjeti, da se bodo Italijani-komunisti borili za pravice primorskih Slovencev. In danes so Slovenci, ki pripadajo »Slovenski narodno osvobodilni vojski« že v dokajšnji manjšini.

V zadnjem času se poraja nov položaj, ki mora še poslednjemu zasleplencu odpreti oči. Savojski komunisti so namreč sploščali nastopali napram Slovencev prijazno, vljudno in postrzeljivo. Prijaznost se je sprevrgla v hladnost, ki je prehajala v nevljudnost in nazadnje v sovražnost. Savojskim komunistom je zrastle greben. Marljivo sodelujejo pri raznih roparskih početjih. Razen tega organizirajo po slovenskih krajih, kolikor so še pod njihovim vplivom, razne mitinge. Za čudo si prizadevajo, da bi po slovenskih vaseh v Primorju »poživljali« in pospeševali kulturno življenje. Med savojskimi komunističnimi skupinami, ki strahujejo danes primorsko slovensko ljudstvo, je tudi tržaški »Battaglione d'Assalto«, ki je priredil v dr. Marušičevem rojstnem kraju Opatjem selu miting. Savojski komunisti so menili, da se najbolj prikopajo slovenskemu kmečkemu prebivalstvu, če uprizorijo pred pričetkom mitinga običajno propagandno komunistično igro. Nato pa je nastopil »commandante« tržaških izpričevancev in ničrednežev ter naglašal v svo-

jem govoru, da komunizem narodnosti ne pozna in da mora v Primorju nastati en sam komunističen narod! Zal se je ob tej neznaniski bedastoči zgodilo, da so slovenski komunisti ploskali neumnim besedam savojsko komunističnega »commandanta«. Toda ostali vaščani, ki so prisostvovali mitingov, so ostali hladni, mirni in molčeči. Z gnevom v srcu so poslušali izdajalske besede, ki so povzročile, da se je ljudstvo še bolj oddaljilo od izdajalcev slovenskega primorskega ljudstva.

Danes ni namreč nobena tajnost, da so židovski komunistični plačanci prodali Primorje internacionalizmu. Na Goriško so prihrumeli čez noč badoljevske komunistične tolpe. Zasedle so samo desni breg Soče. Glede pripadnosti levega brega naj bi odločalo ljudsko glasovanje. Toda, ko se je Garibaldijeva brigada z bataljonom Ulazini in Ulameli zasidrjala na desnem bregu Soče, se je njihov apetit znatno povečal. Polagoma so se pretihotapili na levi breg ter pričeli izrinjati slovenske tolpe najprej z Banjške planote, kamor je prišla že omenjena tržaška napadalna brigada. Med pripadniki te brigade jih je precej takšnih, ki so pred 8. septembrom 1943 pretepal sredi Trsta vsakogar, ki je spregovoril slovensko besedo. Pričenja se strahovanje slovenske prebivalstva. In zato prirejšajo po slovenskih vaseh svoje mitinge z igrami in govori, ki pa bodo odvrnili od teh tolpe še poslednjega Slovence, ki je bil pripravljen doslej marsikaj razumeti, ki pa teh stvari ne more več dojeti.

Gre ka razočaranja

angleških davkoplačevalcev

Smrt angleškega vojaka stane skoraj milijon mark — »Za stvar združenih narodov je drago umirati!«

Nedavno je napisal londonski tednik »John Bull« v grčinskih razočarjem težko prizadelega angleškega davkoplačevalca značilni stavki: »Pod obstoječimi okoliščinami je za stvar združenih narodov drago umirati!... List turobno ugotavlja, da je stal v prvi svetovni vojni vsak angleški vojak, ki je padel na fronti, četrt milijona mark na račun angleških vojnih stroškov. Danes pa stane smrt angleškega vojaka že skoraj milijon mark, ki jih mora s krvavim srcom odrajdajati angleški davkoplačevalec. Prav toliko, če ne še več, pa stane smrt vsakega nasprotnika, ki pade od angleškega orožja.

Vojna je bila draga stvar že od pamtveka. Tako so stale Anglijo napoleonske vojne, ki so trajale 8168 dni za taktarno dobo ogromno vsoto 25 milijard mark. Draga je bila tudi 734. dni trajačoka Krimska vojna, ki je poržla 6 milijard mark. Ameriška državljanska vojna, ki se je vlekla skozi 2456 dni je zahtevala 15 milijard mark. Okoli 3 milijarde mark so znašali stroški povprečno po leto dni trajačojih nemško-francoske in rusko-turške vojne. Draga zadevščina za angleško zakladno ministrstvo je bila tudi 962 dni trajačoka burška vojna, ki je stala 5 milijard mark. Predhodnica modernih materialnih vojn, rusko-japonska vojna, ki je trajala 576 dni, je stala že 6 in pol milijarde mark. Cenejše so bile Balkanske vojne na pragu nove svetovne vojne. Stale so samo 800 milijonov mark.

Za pokritje vojnih stroškov so uvedle razne države različne načine financiranja. V Prusiji je ustanovil kralj Friderik Viljem I. takozvani Državni zaklad v katerega je zbiral že v miren času gotov del državnih dohodkov za pokritje stroškov v slučaju morebitne vojne. Ob smrti Friderika Viljema I. je znašal Državni vojni zaklad že okoli 9 milijonov tolarjev. Friderik Veliki ga je do svoje smrti pomnožil kljub številnim, težkim vojnani na 30 milijonov tolarjev. Med napoleonskimi vojnami je bil pruski Državni vojni zaklad izprazen do poslednjega beliča. Novi dochodki so se pričeli zbirati vanj šele po letu 1823. Za časa avstrijsko-pruske vojne leta 1866, je znašal 21 milijonov tolarjev. V francosko-nemški vojni leta 1870—71 pa 30 milijonov. Po ustanovitvi nemškega rajha je bil ustanovljen 11. novembra 1870. »Državni vojni zaklad« v vsi 120 milijonov mark. Z zakonom od 3. julija 1913.

je bil povečan na 240 milijonov zlatih in 120 milijonov srebrnih mark.

Drug načn financiranja vojnih stroškov je bil s pomočjo vojnih posojil. Do napoleonskih vojn so najemali taka posojila vladarji posameznih držav na svoje ime in na svoj račun. Med napoleonskimi vojnami: na so pričele države najemati takozvana državna vojna posojila. Prva je uvedla taka posojila Anglija, ki je najela tekem napoleonskih vojn 18 milijard mark vojnih posojil, s katerimi je potem financirala svoje evropske vojne zavezničke, da so za njo prejel: kri po evropskih bojščih v gigantski borbi proti Velikemu Korzu, ki je prvi poskusil potisniti evropsko otočno kraljestvo v evropski politiki na tisto, ki mu pripada kot samo obratno čtočeje kontinentalno ujemerjene Evrope. Francoski državni dolg je znašal po zlomu Napoleonovega cesarstva samo milijardo mark kar je pripisati Napoleonovemu financiranju vojn s pomočjo vojnih prispevkov in odškodnin, ki jih je grabl po okupirani Evropi. Zaradi imperialistične politike Napoleona III. na je narasle francoski vojni dolg do leta 1871 na 11 milijard mark. Po francosko-nemški vojni 1870.—71. je bil pretvorjen v državni dolg, ki je dosegel ob izbruhu svetovne vojne vsaj 22 milijard mark. To na zavoljo imperialistične politike francoskih republikanskih vlad, ki so dajale svojim protivniškim zavezkom, v prvi visoti Rusiji radeodarno milijone kreditov in posojila za orožje in priprave za prvo sve-

Najcenejša zabava?

je zanimivo poučno in zabavno čtivo, ki ga poleg najnovejših poročil o vojnih dogodkih v obliči prinasa vsaka številka ponedeljske izdaje »Jutra«

»SLOVENSKI NAROD«

ki je edini ponedeljski list v Ljubljani. Tudi Vi se naročite nanj čim prej!

točno vojno. Med temi političnimi upniki je bila na prvem mestu carska Rusija, ki je dolgovala republikanski Franciji 11 milijard mark.

Poleg vojnih posojil je uvedla Anglija že za napoleonskih vojn za krije vojnih stroškov izredna povznanja davkov. S takim povznanjem je krijo angleško finančno ministrstvo med napoleonskimi vojnami 37 odstotkov vojnih stroškov, 43 odstotkov za časa krimske in 31 odstotkov za časa burške vojne.

V prvi svetovni vojni so znašali vojni stroški Nemčije 137 in pol milijarde mark. Anglija je izdala 131, Francija 114, Rusija 83 in Zedinjene države pa 147 milijard mark. Od te poslednje vsote je odpadlo 38 milijard mark na posojila, ki jih je dala vlada Zedinjenih

držav zavezniskim vladam za nadaljevanje vojne.

Nemčija je pokrivala v prvi svetovni vojni svoje izdatke z izrednimi vojnimi krediti, ki jih je v redu odobral državni zbor. Za prečitev prevelikega obteka bankovcev je nemška vlada razpisovala redno vsakega pol leta 5 odstotno vojno posojilo, katerih je podpisal nemški narod vsega skupaj za 89 milijard mark. K izrednemu povznanju davkov za delno pokritje tekočih vojnih stroškov je pristopila nemška vlada šele leta 1916. To povznanje je vrglo 540 milijonov mark. Tekom prihodnjih dveh let je bil uveden še cel niz davčnih povznanj in pa davek na vojne dobičke. Do konca vojne leta 1918, je pobrala nemška državna blagajna na račun povznanj davkov okoli 5 milijard mark.

»Roosevelt je zame ničla!«

Razkrit škandal iz Rooseveltove bližine — Pobesneli ameriški general obračunava z »zaplankanimi diplomati«

Razna trenja v Rooseveltovi kloki so bila odkrita ob nedavnem škandalu, ki se je primeril v najožjem krogu ameriške vlade. Zapletena sta vanj med drugim zunanji minister Hull in bivši vojni minister general Hurley. Ameriški vladi se je posrečilo, da je neprijetno zadevo za nekaj časa potlačila. Toda našel se je novinar Pierson, ki je zavohal škandal, izvedel podrobnosti, ki jih je objavil v dnevniku »Philadelphia Record«. Bila je sezaija, ki je šla od ust do ust po vsej Ameriki in ki je vzbudila ogromno pozornost.

Generalni major Patric Hurley je bil prvi vojni minister pod prezidentom Hooverjem. Ze dolgo vrsto let spada v ožji krog Rooseveltovih prijateljev. Med drugim je sponožil Rooseveltu nekatere predloge glede razširjenja angleške moči in veljave na Bližnjem vzhodu. Namen njegovih predlogov je bil čim bolj izrinjati Angležje iz njihovega tamošnjega interesnega področja. Na njihovo mesto naj bi stopila Amerika. Hurley je predlagal v ta namen sklenitev primernih sporazumov s posameznimi vladami Bližnjega vzhoda, predvsem z Irakom, Arabijo in Sirijo.

Omenjene dežele naj bi na podlagi sporazumov z USA zahtevale tako zvane ameriške gospodarske komisije. V teh komisijah naj bi bili ameriški svetovvalci za vsa področja javne uprave. Na ta način je menil Hurley, kakor utemeljuje v svoji obsirni spomenici, naslovljeni na Roosevelta, da bo lahko zagotovil Zedinjenim državam ameriškim najbogatejši delež na petrolejskem področju. Precej važno je vedeti, da je Hurley poseben svetovalec ameriške petrolejske družbe Sinclair, od katere je prejel za svoje posebne nasvete samo v letu 1941. nad 100.000 dolarjev.

Med zajtrkom pri Rooseveltu v Beli hiši so navzočim izprvo razpravljali o Hurleyvem načrtu za zagotovitev petrolejskih bogastev Bližnjega vzhoda. Kakor pa zatrjuje ameriški novinar na podlagi podatkov iz verodostojnih virov, je opozoril Hurley svojega prijatelja Roosevelta na to, da bi bila najprimernejša oseba za pobiranje britanskega vpliva na Bližnjem vzhodu ter za izrinjenje britanskih veljavnosti poseben ameriški poslanik. Ta naj bi bil iz vrst vi-

sokega ameriškega častništva. Roosevelt je sprožil v tej zvezi primerne pobude, ki so bile sprejete po Berleyju in Murayu, obeh načelnikih političnega oddelka za Bližnji vzhod. Hull in Stettinius sta bila proti temu načrtu. To pa zato, ker nista v dobrih odnosih s petrolejsko družbo Sinclair, ker sta pod interesnim vplivom drugih petrolejskih skupin. V nekem službenem poročilu zunanjega ministrstva je bil Hurley načrt odklonjen, češ da je »histeričen« ter »nepriemerne«. Ko je Hurley o tem izvedel, je bil zelo razburjen. V ostri obliki je zahteval na nekem družbenem sestanku od Muraya pojasnila. Muray mu je priznal, da pteka to menje od nekega vodilnega uradnika iz oddelka državnega tajnika Achesona, nekega mr. Rostova. Slednji ima referat oskrbe s surovinami. Verjetno je Rostov pod vplivi petrolejskih druž, ki so v konkurenčnem boju z družbo Sinclair. Cim je generalni major Hurley to izvedel, se je odpejal takoj v zunanje ministrstvo in terjal pojasnila od Achesona in Rostova. Ko je slatič plašč, ju je strahovito nahrulil: »V peklo pridite; ponovite, kar ste dejali!« Pred tajniki in tajnicami, ki so vsi preplaneli prihiteli skupaj, ju je nahrulil z besedami, zlasti Rostova: »Če bi bil ti pravi fant od fare, bi nosil uniformo, ti zaplankani diplomat. Ti spadaš tudi med tiste, ki se plazijo na trebuhu pred Britanci. Posrbel bo za to, da bodo zvedeli za to stvar v vsej državi!« Ko je nato državni podtajnik Acheson pripomnil, da bo o tem poučil Roosevelta, mu je odvrnil general: »Prezident je zame ničla! Tudi on gre kakor vi najprej z levo nogo v hlače!« Le s težavo se je posrečilo nekaterim drugim višjim uradnikom, da so pobesnela generala Hurleya pomirili in da so ga spravili iz uradov, ker je pretila nevarnost fizičnega spopada.

Paničen beg ogrskih Judov v krščanstvo

Budimpeštanski Judje pretvarjajo s svojim srčnoznim čtunašanjem krščanske cerkve v sejmišča

Med Judi v Budimpešti je nastalo panično razpoloženje, ki gre za tem, da bi bili čim preje krščeni. Od nekod se je utrnila govoricca, da bodo deležni prekrsčeni Judje milejšega postopka. Zadoščala je za neverjetno nervoznost, ki se je polastila budimpeštanskih Judov. V trenutku so bili zupni uradi budimpeštanskih župnij prepolino tisočev in tisočev Judov, ki so nervozno izražali željo, da bi bili čim preje krščeni. Zažvelo se v trdnem prepričanju, da jim bo po krstu lepše in boljše. Toda kakor mrzli curek je vplivalo opozorilo bliumpeštanskega tiska, da ne bo Judom krst prav nič pomagal. Navzlic temu pa so Judje pokazali izredno vztrajnost in se niso dali motiti po teh javno izraženih opozorilih. Na vsak način hočejo postati kristjani.

In po cestah ter ulicah, kjer so razni župni uradi, lahko opazujes nezasilisane, škandalozne prizore, ki potekajo iz pregoščne vnepe posamnih Judov, da bi čim preje izvršili svoj prestop v katerokoli krščansko vero. Budimpeštanski tisk poroča o naravnosti obsoide vrednih dogodkih, ki se ponavljajo dan na dan v neki cerkvi budimpeštanskega mestnega osrčja.

Judje tiščijo v to cerkev z uporabo kolmocev. Medsebojno se srmatotijo, psujejo, vpljejo in kričijo, tako da mora budimpeštanska policija večkrat posredovati. Navaljujejo na zakristije, Krščanski obiskovalci omenjene cerkve so jo pričeli zapuščati, čim so z zgražanjem opazili, kako jo pretvarjajo Judje v pravo sejmišče.

Cerkveni uradi pa so se znašli spričo nenadnega judovskega navala v neprijetnem položaju, ki jim otežuje opraviti predpisani pouk za Jude, ki bi se rali kar čez noč pokrstiti. Vsekako je značilna izjava nekega budimpeštanskega mestnega župnika, ki je po ugotovitvi dnevnika »Magyarsage« dejal, da se lahko smatra kot »dobar rezultat«, če bi od 10.000 krščensih Judov ostale vsaj 50 zvestih cerkvi. Ta izjava po vsem jasno kaže, da gre Judom pri prestopu v krščanstvo izključno za to, da bi si v sedanjem položaju zagotovili materialne ugodnosti in da bi se izmuznili dočoben zakonon, ki jih sicer razvazuje in v najboljših življenjskih okoliščinah živeči Judje čutijo dokaj neprijetno. Toda vsa upanja judovskih konjunkturistov so brezuspješna. Budimpeštanski listi so tem špekulantom že natočili čistega vina.

Sexappeal in koketiranje v službi ameriškega imperializma

V propagandni vrvež za vojno posojilo so postavili tudi plesalko Juanito Rios

Zelo značilno za to, kako »priljubljena« je vojnska, za katero navija židovsko kapitalistična nadplast v Zedinjenih državah ameriških, je odklanjanje ameriških vojnih posojil po širokih slojih prebivalstva USA. Zelo poučno poročilo o neverjetnih metodah, ki so potrebne pri propagandi za podpis vojnih posojil, objavlja bevyvorskij list »Time«. Sexappeal, senzacionalnost, koketiranje s čustvi vsih vrst, so po poročilu omenjenega lista, tista sredstva, ki naj izpodbudijo hladne in popolnoma nenavdušene ljudske množice za podpis posojil.

To se dogaja na ta način, da si je znana plesalka Juanita Rios na nekem trgu v Chicagu slekla nogavice in jih izdražila za 1500 dolarjev vojnega posojila. V Hollywoodu je tudi šla propaganda le s pomočjo wiskija, ki ga tudi v Ameriki zmanjkuje. Tako so objavili wiskija za 10.000 dolarjev omemu, ki je podpisal najvišjo vsoto vojnega posojila. Toda pri tem se je pripetilo, da ni nihče podpisal več kakor 5000 dolarjev, tako da je prejel »požrtvovalni« podpisnik za svojih 5000 dolarjev še wiskija za 10.000 dolarjev.

Toda največja neumnost se je pripetila v mestu Novo Mehiko, kjer je bilo stavljeno na razpolago najuspešnejšem propagatorju vojnega posojila mesto guvernerja. Vsi ti pojavi dokazujejo, da je vojna zadeva Rooseveltova in njegove kloki, ne pa zadeva ameriškega ljudstva, ki si želi miru.

Zavedajte se, da če v devetindevetdesetih primerih morda ne bo dejanskega napada sovražnih letal, se enkrat lahko zgodi, da bo zares. Zato ne izvijajte upode in držite se danih navdij! Predvsem takoj po danem znaku alarma v zaklonišče!

Ne samo stanovanja, temveč tudi stopnišča in hodniki morajo biti zatemnjeni, ker v slučaju alarma ponoič sicer ne morete in se smete niti za trenutek osvetliti stopnišča. Kako nerodno je hoti po temnih stopnicah in hodnikih, ste gotovo že tudi sami skušali. Še mnogo bolj pa se to občni v naglici in nervozni, ko vsakdo hiti, da je čimprej v zaklonišču.

Poravnaj čim prej zaostalo naročnino!

Ljubljana — mesto kolesarjev

V prometu je manj koles kakor pred leti — Kolesarske težave — Kolesa brez pnevmatike

Ljubljana je bila mesto kolesarjev; težko bi našli v Evropi še kakšno mesto z živahnimi kolesarskimi prometom; tudi na Danskem in Nizozemskem ni bilo najbrž živahnejšega kolesarskega prometa; čeprav je nekdaj tam največ kolesarjev. Pred ustanovitvijo kolesarskega prometa v Ljubljani je bilo samo v mestu prijavljenih okrog 22.000 koles. Pri tem moramo upoštevati, da je bilo na ljubljanskih cestah tudi mnogo podeželskih kolesarjev ter so se vozili v Ljubljano s kolesi delati številni delavci. Ljubljanske ceste pa nikakor niso bile vzorne za tako živahen ter svojvrsten promet, kakršni so kolesarski. Tako so se čedalje bolj vsiljevala razna prometa vprašanja zlasti vzporedno z naraščanjem prometa z motornimi vozili in zaradi zivljenjske nekekrat cest s tramvajskimi progami.

Naša prometna kolesarska vprašanja so ostala nerešena, zato so se nekateri upravičeno bali, da bo z obnovitvijo kolesarskega prometa nastala zopet huda zmešnjava v splošnem prometu. V resnici pa zdaj kolesarji ne obremenjujejo tako zelo prometa kakor pred leti, pač pa predvsem zaradi tega, ker je v prometu mnogo manj koles. Razen tega je pa zdaj tudi promet z motornimi vozili mnogo močnejši, tako da so kolesarji glavni činiteelj cestnega prometa.

Svojevredni kolesarstva se radi sklicujejo na številne kolesarske nesreče. Pravi, da prav številne kolesarske nesreče najbolje dokazujejo, da ne kaže dovolj velike kolesarstva na živahnih mestnih cestah. Sklicujejo se na druga velika mesta, kjer kolesarskega prometa skoraj ni. V resnici so v nekaterih mestih motorna vozila izpodrinila kolesa z živahnih cest. V Ljubljani so prometne razmere bistveno drugačne; pri nas imajo kolesarji tako veliko večino, da bi utegnili izpodrinuti motorna vozila iz središča. Kako je v resnici s številnostjo kolesarskih nesreč? Glede na število kolesarjev so kolesarske prometne nesreče sorazmerno redke, zlasti resnejše. Močnejši je bilo celo dokazati, da povzročijo več smrtnih prometnih nesreč tramvaj kakor kolesarji. Odstotek prometnih nesreč, ki jih povzročijo motorna vozila, nikakor ni manjši od odstotka kolesarskih nesreč. Kolo je v resnici po svojih značilnostih posebnost v prometu; predvsem je najbolj lahko vozilo; druga pomembna značilnost kolesa je, da kolesar ne vozi v ravni trti, ampak v vijugasti. Motorno vozilo ni tako okretno, da bi tako naglo spreminjalo smer, odnosi vtujdogo. Zato je kolesar v prometu za voznika druga vrsta, n. pr. za avtomobilista, pa tudi za tovarnika kolesarja in prenepriljubljivega elementa: če vozi za kolesarjem, moraš biti neprestano pripravljen na presenečenje, bodisi, da kolesar spremeni smer, prečka cesto, se nenadno ustavi ali tudi pade.

Prav zaradi značilnosti kolesa v prometu nastajajo posebne prometne težave in v resnici tudi nesreče. V veliki meri jih je mogoče odpraviti s posebnimi kolesarskimi vozili, to se pravi z ločitvijo kolesarskega prometa od drugih prometnih vrst. V gosto zaidanem mestu to ni marsikje mogoče, a s čimer ni rešeno, da je treba odpraviti kolesarstvo. Kolo ima razen svojih slabih lastnosti v prometu tudi nekatere dobre strani. Nobeno vozilo ni tako okretno kakor kolo; zato se je mogoče s kolesom »prebrničati« tudi na zelo prometnih in tesnih mestnih cestah, kjer bi sicer številna motorna vozila od časa do časa povsem ustavila promet kakor n. pr. v velikih mestih na križiščih. Kolo tudi ne zavzema posebno mnogo prostora, ko ga kolesar odloži pred hišo, medtem ko je stoječe motorno vozilo na cesti pravi barikada. Smeli bi celo trditi, da je kolo idealno prometno sredstvo v Ljubljani. Naše ulice so pretresne za promet z motornimi vozili. Motorna vozila nedvomno mnogo bolj ograščajo pešce na tesnih cestah, kjer so preokli hodniki, kakor kolesarji. Kolesarji tudi ne ovirajo prometa z vprežno živino in vsaj manj ovirajo tramvajski promet kakor bi ga motorna vozila.

Upoštevati bi torej bilo treba tudi dobre strani kolesarskega prometa, ne le slabih; to pa pomeni, naj bi skušali kolesarska prometna vprašanja reševati s primerno skrbjo in razumevanjem. Dalje bi bilo treba proučiti značilnosti kolesarskega prometa koronito ter odpraviti pomanjkljivosti, ki gredo na račun ugleda kolesarjev. Tako nekateri mislijo, da bi kazalo vsaj omejiti, če ne povsem prepovedati uporabo koles nerazsodni mladini. Največje težave v kolesarskem prometu v resnici povzročajo neodgovorni otroci ali mladostniki. Nemirna, vroča mlada kri išče v divjanju

s kolesom zadostitev. Pri nas se vozijo s kolesi celo otroci, ki niti še ne hodijo v šolo — predvsem zaradi igre — ne da bi jim kdo to bral. Čestni prometni red jim tega tudi ne prepoveduje izrecno, ker je po prometnih predpisih voznica s kolesom dovoljena vsakomur, ki se zna voziti. Vozenje s kolesom se pa lahko zelo hitro nauči: včasih se otrok nauči celo prej kolesariti kakor odrasli človek. Zato bi bila potrebna zakonska osnova, da bi se s kolesi ne smeli voziti vsaj na zelo prometnih mestnih cestah otroci, ki sicer znajo dobro loviti ravnostjo, a nimajo še razsodnosti ter treznosti odraslih. Ne le, da otroci kot kolesarji ograščajo sami sebe, temveč so velika nevarnost v cestnem prometu sploh. Oči otrok ne moremo zahtevati, da morajo poznati prometne predpise, kakor ne moremo pričakovati, naj se zavedajo odgovornosti kot prometni činiteelj. Kolo kakor naša tudi mlademu človeku vse, kar najbolsje ustreza njegovi živahni naravi, vročkrvnosti, želji po uveljavljanju, nagnjenju do drznosti in tekmovanju. Prav zaradi tega bi pa tudi ne kazalo mladini povsem prepovedati kolesarjenja. Mladim ljudem bi se naj »življali« bodisi sportno ali zgolj v svojih igrah tudi na kolesih, toda nerazsodni otroci kot kolesar ne spada na živahno cesto. Prav je, da se nauči vožnje s kolesom že otrok, kajti odrasli se težje naučijo vožnje in nimajo potem nikdar tako dobre vaj. Toda mladina se naj ne uči kolesarjenja na najbolj živahnih cestah in naj ne oglašajo prometa. Če bi torej primerno omejili

kolesarjenje mladini, bi bilo manj kolesarskih in drugih prometnih nesreč.

Na srečo zdaj kolesarski promet ni tako zelo živahen, da bi nas posebno skrbelo, kako bi naj odpravili nekatere pomanjkljivosti. V prometu je mnogo manj koles kakor pred leti. V času omejitve kolesarskega prometa se je pokvarilo mnogo koles, da zdaj niso več uporabna. Razen tega je bilo mnogo koles razprodanih na deželo, precej se jih je pa tudi izgubilo v času jugoslovske mobilizacije. Mnogi kolesarji so zelo slabo hranili kolesa. Večina je pustila pnevmatike na kolesih, kolesa so pa ležala na pnevmatikah. Zanimivo je, da so pnevmatike preprele skoraj samo na krajih, kjer so bile obtežene, torej kjer so se dotikale tal. Pri kolesih, ki so bila med počitkom nekajkrat prestavljena, tako da se je pnevmatika dotikala tal na več krajih, je guma trpela vsa več ali manj. Sorazmerno dobro se je še ohranila pnevmatika na obesjenih kolesih, najbolje pa, če je bila sneta s koles in shranjena v primeren prostor. Izkazalo se je tudi, da je pnevmatika trpeča bolj, če je bila izpostavljena na svetlem prostoru kakor v temnem. Različno so se obnesle pnevmatike raznih tovarna je izdelovala najboljše pnevmatike.

Zdaj je težava z nakupovanjem pnevmatik, ki so seveda drage, zato je še mnogo koles izločenih iz prometa. Pričakovati je, da bo koles se čedalje manj v prometu, ker se stara, preležana pnevmatika se hitreje obrabi.

kmu uporabljajo. Kneipp priporoča pridati kislemu zelju še grozdja. Tako pripravljeno posebno okusno kislo zelje imenuje on »praznično zelje«. Prav zanimivo je tudi dejstvo, da se je razvila v Zedinjenih državah ameriških pravcata zdravilna industrija, ki prodaja zelnico pod imenom »sauerkrautjuice« na debelo. Ameriški trgovski list poroča o tem: »Edinstvena panoga zeljne industrije je prodajanje zelnice. Dosedaj se ni veliko brigal za to vodo, sedaj pa je njihovo povpraševanje po njej in jo v ogromnih množinah razprodiljo, ko je večina spoznala veliko zdravilno vrednost te prej tako malo uvaževane vode. Pravijo, da kupujejo zelnico v velikih množinah šole za redno dieto športnikom. Uporaba zelnice raste od dneva do dneva in jo tudi zdravniki vsestransko priporočajo.«

Kislo zelje, to ceneno, pa vendar tako dragoceno hranilno in zdravilo za mlade in stare bi morali siromaki kakor bogatini veliko bolj ceniti. Kneipp je bil prav poseben ljubitelj kislega zelja in ga je vsledil z besedo in knjigo. V resnici je kislo zelje jed, ki zasluži v polni meri pridevek: Okusen, redilen in zdrav.

Nad 450 km cest v Ljubljani

Z razvojem ter širjenjem mesta na ven, iz starega mestnega območja, se podaljšuje čedalje bolj mestno cestno omrežje. To je pa slaba stran mestnega »napredka«, ker je obrabe mnogo bolj tedko naselejena, a ceste bi naj bile kljub temu dobro oskrbovane. Povprečno torej pride na prebivalca velika dolžina cest, kar pomeni, da je davčna obremenitev tem večja. Ljubljanska mestna površina je glede na število prebivalstva zelo velika, ker je mnogo ozemlja še nezaidanega, odnosno slabo zazidanege. Ljubljansko cestno omrežje se bo še izpopolnjevalo. Vsako leto, tudi ko stavbna delavnost ni živahna, dobimo vsaj po nekaj novih ulic, odnošne cest, bodisi na obrobju ali v redko pozidanih okrajih. Tuji lani se je cestno omrežje malo podaljšalo.

V zadnjih desetletjih se je dolžina ljubljanskih cest povečala precej zlasti s priključitvami okoliških občin in predmestij. Tudi predankim je bilo nekaj priključitev. Kako zelo se je Ljubljana povečala po prvi svetovni vojni, nam pokaže že število cest prej in zdaj. Tako je bilo leta 1918. V Ljubljani 246 cest medtem ko jih je bilo predankim in lani 978. Leta 1918. je znašala dolžina vseh ljubljanskih cest 111.172 metrov, predankim 417.792 in lani 450 tisoč 192. Dolžina cest je torej zljaj približno štirikrat večja, medtem ko se je število prebivalstva v isti dobi samo podvojilo. Leta 1918. je namreč Ljubljana štela 51.353 prebivalcev (srednje letno število), lani pa 95.041.

V zadnjih, vojnih letih se ljubljansko cestno omrežje ni več mnogo podaljšalo. Do največje spremembe je prišlo po priključitvi okoliških občin leta 1935. S priključitvijo je Ljubljana dobila 140.898 m cest, medtem ko so ceste stare Ljubljane merile 262.806 m. Če delimo ceste po vrstah, vidimo, da je največ mestnih ulic. Predankim je dolžina mestnih ulic znašala 181.029 m, medtem ko je bilo obdnšnih 79.091, pokrajinskih cest 23.385 in državnih cest 15.375. Iz tega tudi sprevidimo, da ima mestna občina v oskrbi veliko večino ljubljanskih cest, odnosno ulic. Skupaj s priključitvijo obrobja se je mo-

stno cestno omrežje do letos povečalo na 450.852 metrov. Ljubljanske ceste merijo torej okrog 451 km. Lani so merile obdnške ceste I. reda 120.952 m, II. reda 109 tisoč 451 m in mestne ulice 181.689 m. Dolžina pokrajinskih in državnih cest pa je ostala nespremenjena.

S povečanjem dolžine mestnega cestnega omrežja se ni primerno povečala tudi tlakovana površina cest, kar je razumljivo. Ne smemo še pričakovati, da bi bile v bližnji prihodnosti tlakovane vse ljubljanske ceste. V zadnjih desetletjih se je pa tlakovana površina zelo povečala zlasti v primeru s tlakovanimi cestami v letih po svetovni vojni. Tako je znašala skupna cestna tlakovana površina l. 1921. 13.055 kvadr. metrov. Pred dvajsetimi leti, leta 1924. je znašala skupna tlakovana površina (ob koncu leta) 38.425 kv. m. Najbolj se je površina tlakovanih cest povečala v letih med veliko gospodarsko krizo v dobi javnih del. Leta 1930. je znašala tlakovana površina 84.190 kv. m. leta 1931. 110.332 (letno povečanje za 26.142 kvadr. m), leta 1932. 144.177 in leta 1934. 164.472 kv. m. V zadnjem desetletju se je tlakovana površina povečala na 257.767 kvadr. m (do letos).

Dolžina tlakovanih vozlišč je znašala lani ob koncu leta 28.135 m. Med tlaki prevladuje kamen in sicer granitne kocke. Površina z granitnimi kockami tlakovanih cest je znašala lani 165.740 kvadr. metrov. Površina katraniziranih cest, odnosno cest s površinsko prevleko, je znašala lani 48.119 kv. m. Asfaltna površina, to se pravi asfaltna tlaka, ki leži na trdni betonski podlagi, je pa znašala lani 42.474 kvadr. metrov.

Dolžina obnovljenih vozlišč je znašala lani ob koncu leta 6396 m, površina s kamnitimi kockami tlakovanih vozlišč 23.743 kvadr. metrov asfaltnih 1104 in prevleke 34.671 kv. metrov.

Stroški za naprave in vzdrževanje tlakovanih cest so znašali do konca lanskega leta 17.944.988 lir.

Naj še omenimo, da je bilo lani položeno precej robnikov za hodnike, in sicer v dolžini 1051 metrov. Asfaltnanje hoilnikov je v zadnjih letih malo zastalo.

Najcenejše pomlajevalno sredstvo

Kislo zelje podaljšuje življenje — Čudovita zdravilnost zelnice

Kislo zelje je pri vseh civiliziranih narodih več ali manj cenjeno hranilno, v severnih deželah bolj ko v južnih. Kneipp je dejal nekod, da je čital v neki knjigi, da so uporabljali v rimskem cesarstvu celih 600 let zelje in zelnico kot zdravilo.

Prav po pravici je ta jed splošno priljubljena, saj je pa tudi visoke zdravstvene vrednosti. Zaradi tolikih načinov priprave je tudi zelo okusno in ugačajno hranilno. Po svojem obsegu staničevine in milih kislín pospešuje v izdatni meri tek in prebavo. Zaradi vrenja, ki ga povzročita, je zeljna staničevina v celoti prebavljiva in jo zato tudi ljudje s slabim želodcem radi uživajo in dobro prenesejo. Posebno surovo zelje napravi dober želodec, pospešuje tek s tem, da draži želodčne žilce, oziroma prebavne žilce k večji delavnosti. Navadno zelje je mnogo bolj prebavljivo kakor močno napihujouče vrste, na pr. belo ali rdeče zelje.

Kislo zelje ima mnogo vitaminov vseh vrst (A, B, C in D). Enako bogati vitamini so le še paradizniki. Se to obilico vitaminov krepi kislo zelje telo v njegov življenski silil, zboljšuje kri in oživilja presnavljanje. Mimo vitaminov je vsega uvaževanja vredna tudi kopica rudniških snovi v kislemlu zelju. Kisline in lužnine so v njem skoraj v enakem razmerju, da celo mal presežejo lužnin so dognali, kar daje kislemu zelju še posebno važnost kot hranilno.

Vsebina vitamina C v kislemlu zelju je posebna važnost. Ta okolnost je velikega pomena ne le v nevarni zimski dobi, ko oslomašajo druga živila zaradi izsušenja in preležanja na vitaminih in je mnogo pripomožila k obrambi proti skorbutu, temveč je igralo kislo zelje posebno vlogo, ker je obvarovalo posadke jadrnic pred nevarnostjo skorbuta, ki jih je na dolgi poti pri izključni konzervirani hrani pogostoma v velikem številu ugonobil. Posebno važno sredstvo je kislo zelje proti lenivosti črevesja, posebno pri tako zvanem ohlapenju in trtvičnosti črevesja. Že dolgo priporočila znani nemški strokurnjak prof. Noorden kislo zelje proti trajnemu zaprtju. Omeščanje napravi kislo zelje z mehnično dražitvijo po svojih rastlinskih vlakninah in z vplivom mlečne kisline. Kneipp priporoča pri zapečenosti zjutraj na tešče piti malo časa zelnice in krončik surovega zelja kot lahko, ceneno in najboljše zdravilo. Proti gorečnosti (zgaš) pomaga uživanje svežega surovega neiztežega kislega zelja (po obedu nekaj žlic).

Znameniti prof. Mečnikov v Parizu, velik ropovednik podaljšanja življenja s črevesno higieno, priporočilo kislo zelje zaradi bakterij mlečne kisline, ki jih zmerom vsebuje kislo zelje, naravnost kot sredstvo za podaljšanje življenja in izvrstno pomlajevalno sredstvo. Kneipp priporoča za okrepitev zelodca vsak dan zelnico, ki se nabere v kadeh, in sicer eno do dve žlici trikrat na dan. Nadalje je kislo zelje velikega pomena tudi kot sredstvo zoper gliste. V ta namen se jemlje surovo na tešče ali pa sredi popoldneva med obedom in večerjo.

Posebnega pomena je kislo zelje že stoletja v ljudskem zdravstvu proti sladkorni bolezni. To izkustvo je pričela upoštevati tudi znanstvena medicina. Prof. Vogt v Tübingenu je razpravljal o tej lastnosti surovega kislega zelja v »Münchener medizinische Wochenschrift« ugotavljajoč, da je predvsem množica vitaminov v surovem kislemlu zelju tista snov, ki ji je pripisovati zdravljenje te bolezni. Na koncu moramo še omeniti pomen surovega kislega zelja pri jetiki. Vzrok za njegov učinek je iskati tudi tukaj v razstrupljevalnem in splošno okrepljevalnem vplivu ledsega zelja na telo, prav posebno zaradi obilice vitaminov in redilnih snovi. Prof. Hartmann opozarja na to zdravje pospešujoče lastnosti kislega zelja in priporoča prav izrecno, da ga je treba vvrstiti med jedilni list jetičnikov. Vsakemu jetičniku bi bilo treba zaklicati: Jej vsak dan kislo zelje!

Jasno, da je predvsem uživanje surovega kislega zelja posebno zdravo. V kuhanem kislemlu zelju, ki ima sicer tudi svoje prednosti, odpade delovanje bakterij. Prav prikladno je dodajati kuhanemu kislemlu zelju še zelnice iz kadi in zmešati nekaj surovega kislega zelja med kuhanje. Zelnico uporabljajo Kneipp tudi kot zunanje zdravilo. Zelnica čisti, razkužuje, hladi in leči. Pri urezninah in posebno pri opeklinah pomaga izvrstno. Pri opeklinah uporabno pogostoma obkladke z zelnico ali pa oblagamo opečeni ud s kislim zeljem. Uspeh je prav očividni. Stare, težko celjive gnojne rane se ozdravijo pod takimi obkladki prav hitro. Pri zmečkanih, vnetjih in ugrizu strupenih žuželk so obkladki z zelnico prav izvrstni. Tudi pri vnetju oči in ušes opazimo kaj hitro uspeh, če nakladamo na bolni ud kislo zelje.

Kar se tiče spravljajta kislega zelja, je treba poudariti, da se nikakor ne sme jemati preveč soli. Kot dodatek so posebno priljubljene brinjeve jagode in tudi

Žene Eskimov nosijo doma hlače

V Južni Ameriki leže tše po otrokovem rojstvu in si da streči

Zivljenje ženske se ne razlikuje samo pri poudinih narodih in deželah. Tudi podnebje vpliva nanje in bistveno se razlikuje, recimo, življenje žensk na severu od življenja žensk na jugu.

Pri Indijancih je že zdaj navada, da neveste kupujejo. Mlad Indijance, ki zahre-peni po zakonski družici, pošlje svoje posredovalce, da mu kupijo nevesto. Pogo-sto se zgodi, da stopi mlad Indijanec v službo svojega bodočega tasta, da si odkupi nevesto z delom. Bližnji sorodniki ne smejo med seboj sklepate zakonskih zvez. Izbrana nevesta mora pripadati drugemu plemenu. Posebno zanimivo je, da preside mož v pleme svoje žene, ki mu pripadajo tudi otroci iz novega zakona.

V Južni Ameriki se je ohranil kaj čuden običaj. Po otrokovem rojstvu leže oče in si da streči, kar naj bi imelo blagode-nen vpliv na otrokov razvoj. Podoben običaj je vladal nekod tudi v Evropi, in sicer med predniki Baskov, Ljubezen Indijancev do otrok je velika, toda pri nekaterih plemenih ne traja posebno dolgo.

V južni Kaliforniji zavzemajo ženske mesta poglavarjev in pri Irokosh so bile ženske tudi zelo v časteh. Odločale so pri vtilovih ali odstranitvi poglavarjev in imele so glasovalno pravico na zborovanjih najstarejših mož. Ženske so opravljale za žene težja dela in priznavali žene za svoje najboljše svetovalce. V stari Mehiki so pa žene kupovali. Bile so sužnje in last moža. Če je ženq prelomila zakonsko zvestobo, so jo navadno na surov način usmrtili. Duhovniki so sklepali zakonske zvez s tem, da so zvezali ženino in nevestino obloko. Na željo so pa zakon spet razdri. Bogati Mehičani so imeli zmerom po več žen.

V starem Peruju je bila zakonska zveza

državni monopol, če lahko tako rečemo. Mladenec se je moral v svojem 24. letu oženiti z dekletom med 18. in 20. letom. Mladenice in dekleta, ki so dosegli za zakonsko zvezo potrebno starost, so vsako leto poklicali pred poglavarja in jih medsebojno razdelili v pare s tem, da so zvezali nevestam in ženinom roke po parih, kakor so bili določeni za skupno življenje. Pri Inkjih je pravil ta obred sam kralj. Vsak nov zakonski par je dobil hišo in primerno zemljišče. Toda vsak otrok je dobil zemljišče, sin celo v dvojni meri. Samo plemiči so lahko imeli po več žen.

Žene Eskimov na Grenlandiji so razumnejše od mož. Zato navadno nosijo doma hlače. Eskim tudi kupi ženo in sicer približno tako kakor Indijanec. Plača jo z divjačino ali kožuho vino. Žena prinese v zakon skromno domo, sestojelo iz opreme, obleke, zaloge živil in morda še sani in psov. Pri Tungizih (odecek Eskimov) so ženi na boljšem. Tam ni treba skrbeti za nevesto, ker jo privede oče domov. Poroka se slavi pri Eskimih s petjem in ple-som.

Finci so sklepali zakonske zveze zelo slovesno. Navadno so zaklali vola in preskrbeli veliko zalogo piva. Na svašto so povabili vse prebivalce okolice, razen onih, ki so se tudi potegovali za nevesto, pa jih ni marala. Ženina so v številnem spremstvu svečano pozdravili. Peč je morala biti obino okrašena s cvetjem. Zenin je sedel na častno mesto za mizo in bil s svojimi spremljevalci zelo počestven. Po tem so privodil v možovo hišo nevesto, ki je sedla na podrejeno mesto, dalje od tasta in tašče. Zdjaj so se razmere na Finskem v tem pogledu znatno izpremenile in sklepanje zakonskih zvez se je prilagodilo evropskim navadam.

Knjižne novosti

Tomazič Jože, *Botra vila*. Bajka. Si'ke narisal Jože Bernak. Samozaložba. Ljubljana 1944. Natisnila Zadržna tiskarna v Ljubljani. Tomazičevim Pohorskim pravljicam, Pastircovim nebesom, Drvariki Mariji, Pohorskim bajkam, Dravski rozi, Ogjarjevemu sinu in Pohorskim legendam je sledila sedaj še njegova »Botra vila«. Tudi v tej bajki se nam odkriva skrivnost pohorskega bajnega sveta in življenja. Prepolno je bogastvo narodopisnih dragotin, ki nam jih je J. Tomazič marljivo nanizal v svojih spisih. Tudi iz »Botre vile« veje praviljen duh, ki ga čutiš po teh čumnih, romantičnih pohorskih gozdovih, posekah in tratih. Tomazič pripoveduje iz neizčrpe zakladnice svoje fantazije na način, ki nas uvaja v mistični naravni čudežnega pohorskega sveta in nam ga tako približuje, da se je težko, nerači ločimo od nje, ko smo probrai knjigo ter jo odložili. Čitatelja gane rdeča usoda nesrečnega drvarjevega sina, ki mu je navadno reševati zakletko dušnega lovca, njegove matere in skopega zakladnika ter žrtvovati svojo mladost, da preneha po tej žrtvi boj med dobrimi in zlimi bajnimi bitji, živečimi in smučočimi v skrivnostnem pohorskem kraljestvu. Kakor vse Tomazičeve mladinske spise, tako dikuje tudi njegovo »Botro vilo« plastično, zelo posrečena naslonitev na značilnosti pohor-

ske pokrajine, njenega prebivalstva in tudi pohorskega izrazja, ki povzdiguje vrednost Tomazičevih spisov. V J. Bernaku je našel plodovit mladinski pisatelj sossmisleno smujočega ilustratorja, ki je vzljubil pohorski svet in ki v svojih zametkih podčrtuje prvine pravilnosti in skrivnostne napetosti, ki izpreletajo tudi to bajko. Starši bodo pripravili svoji deci največje veselje, če bodo J. Tomazičevu »Botro vilo« čim prej uvrstili v domačo knjižnico.

Satyrus:

Petruška piše

Ob robu neke literarne polemike.

Sem mislil, da bom užival tu svoj mir duha in še človeškega telesa; da mi ne bosta segla sém v nebesa noben človeški govor ne preprij, ker sš sem vsega, kar dajé nemir srca, ki vedno si želi nečesa, a ker ga ne doseže, večno »stresa besede prazne, puhle pod vesmir!

Prijateljé! Zdjaj veè mi niso mar tebeve vaše ne vse sanje zlate, èe bil učitelj sem ali zlatar.

Tu vse imam. Na svet in literate pozabil sem. Èe na katero stvar bi mislil, bi se spomnil le — solate!

Nekoè je živel...

Nekoè je torej živel... Ne morem sicer reèi, da je bil kralj, kraljeviè ali vitez, a živel je vendar. Najpomembnejše pa je, da je živel imenitno. Ne, nikakor ni živel po pasje.

Morda veste, da je mogoèe živeti na različne načine. Kar se tiče mene, želim vsem, da bi živel dobro in res nisem kriv, èe niste zadovoljni. Junak te zgodbe je bil zadovoljen.

Nekoè je torej živel... Tedaj so ljudje delili meso na več razredov. Naš junak je jedel meso prve vrste, saj zato je paè bilo najboljše? Če je živel, zakaj bi ne živel res imenitno? Sicer morda kdo ne verjame, da je mogoèe imenitno živeti, èe ješ meso prve vrste. Ali vas torej res zanima, kako je živel naš junak?

Živel je, recimo, v lepi meščanski hiši in spodobni družini. Ni bilo madeža na družini, ne pege na hiši. Morda je bil malo pegast samo naš junak. V resnici mu pa ne moremo nič očitati tudi glede snage. V tisti hiši so imeli namreè kopalnico in kakor veste, civilizirani meščani se kopeljejo. Ko se kopeljejo, uporabljajo razen mila tudi kolonsko vodo. Vseh teh civilizacijskih dobrin je bil deležen naš junak dan za dnem. Stregli so mu kakor imenitnemu pripadniku civilizirane družbe, kakor pravemu meščanu. Kopalji so ga, masirali, krtaèili, èesali in mazilili, da so se širile okrog njega dišave s pritiskom veè atmosfer.

Razen smotnih dobrin je užival naš junak tudi vse tiste duhovne dobrine, ki je zaradi njih vredno živeti. Na primer, hodil je na sprehode v mestne parke, da je užival naravo in si plemeniti srce ob po-

gledu na ta božji svet in ljubljanske kandelabre. Vodil so ga v Tivolij redno ob lepem vremenu. Bil je res velik prijatelj narave. Ne smem zatajiti da je cenil tudi umetnost. V njegovi sobi so visle pristne slike pristnih umetnikov. Tla so bila pokrita s pristno perzijsko preprogo, prava umetnina. Na steni je bil obešen celo pristni gobelin. Vse vzdušje njegovega doma je bilo polno umetniških barv in ubrnosti. Oglašal se je n. pr. radio in gospodièna je brenkala na klavir. Srce je tonilo v blaženosti ne le v masti. Sladko je bilo ležati tako na blazinjaku in premissivati o Tivoliju, prijateljski kopa nice in o cigriški salamah. Res je prijetna zavest, da je meso prve vrste dobro, sladko, mastno, mehko, da je toliko dobrot izravnal nemirni èloveški dun in da kultura tako nepopisno olepšuje žvljenje.

Zakaj bi torej ne živel? Razen tega so ga še ljubili. Olepševali so mu življenje, saj so bili plemeniti ljudje, srèno dobri in omikani. Spoznali so veliko resnico, da si življenja ne smemo greniti, temveè, da si ga moramo sladiti z vsem, kar nam nudi in kar mu lahko vzamemo. Življenje je res lepo in tudi èlovek je lahko lep, dokler se mu preveè ne napihne trebuh in se mu ne obesimo štirje podbradki na junaške prsi.

Èe hoèeš živeti spodobno, se ne smeš batj zamašèenega srca, nauèe, vodenice in sladkorne bolezni. Res je hudo nositi po svetu težek trebuh, tako reèi najtežje življensko breme. Mast ti začne siliti celo v oèi in ne ljubi se ti veè obudovati prekrasne narave v Tivoliju in zelo težko se vlašè med ljudmi, sili vsega, celo duhovnih dobrin, kaj že kopalnice in maziljenja. Najbolj se ti še prièeže, da se valjajš dan za dnem na pristni perzijski preprogi ali na blazinjaku, tako na mehkem še naj-

manj občutiš težo tega sladkega življenja. Seveda je velika napaka imenitnega življenja, da ne traja veèno. Prej ali slej se postaraj. Zobje se ti začnejo majati, èutiš razne telesne težave, udi so teški in ti ti veè mar mnogo niti mesa prve vrste. Loteva se te èemernost, postanè star go drnjaè in ne ljubi se ti niti odpirati oèi. Težave so seveda tudi s prebavo, èeprav te ne pustijo pri miru ter moraš racati vsak dan v Tivolij.

Nas junak je torej živel tako dolgo, da se je postaral. Doèakal je starostnih težav, ki jih ni mogla odtehtati modrost in umirjenost ter dostojanstvo godrnjavega starega samca. Èe živiš dolgo, se doèakaš celo èasa, ko se ti niti ne ljubi veè godrnjati. Nazadnje res ne veš veè, kaj bi še poèel na tem svetu, ki ti vleèe k tlom kakor trebuh in vse druge težave, ki si jih nabral, ker si paè nekaj èasa imenitno živel. Spametujès se do kraja ter sprevidiš, da smrt vendar ni tako strašna, samo èlovek je tako len, da se mu ne ljubi niti umreti.

Ne, ne pišem nekrologa našemu junaku! Res je doživel vse, kar je paè bilo mogoèe v dobrih èasih, da se je doèakal tudi spodobne smrti. Lahko bi napisal kaj o njem in prav je, da tudi on zaide v èasopisje, kar si želi sleherni imenitni mešèan vsaj enkrat v življenju.

Toda narodne pripovedke je treba pisati po drugaènih vzorcih. Nekoè je živel... Nazadnje? Ali je poklal devet zrnjev ali jo je pa mahnil v deveto èezelo reševati kraljièno? Ali se ni oženil?

Nekoè je torej živel... Konèal je lepo, spodobno na pristni perzijski preprogi. Objokovali so ga, kakor se spodobi, seveda. Živel je torej pes, ki se je doèakal, da ga niso predelali v klobase in ne pojedli v golažu.

Film

Poštevanka za vsako filmsko igralko: objem in poljub

Pozitiven posnetek, ki je približno isto, kakor pri gledališki avdiciji, je vroča želja vsake igralske kandidatke, samo da ni tako lahko dosegljiva, ker stane firmo denar. Če ima katera srečo in končno le doseže pozitivno snemanje, se čuti že na cilju, toda zelo pogosto je to le grenka iluzija. Leto za letom napravijo na stotine pozitivnih posnetkov, a le prav mal odstotek vodi do filmske karijere.

V čem obstaja pozitivno snemanje? V naznačeni dekoraciji ali pred gladno steno mora kandidatka govoriti prozo eno do tri minute, zapeti pesem in napraviti nekaj gibov. Tragični prizori iz klasičnih dram so pri mladostnih idealistkah bolj priljubljeni kakor pri filmskih strokovnjakih, ki preizkušajo naraščajoče raje ob tekstu veselo igrati. Običajno napravijo kar cel tucet takih posnetkov zaporedoma tako da je prav malo časa za individualno obravnavanje vsake posnetke. Novo okolje, množica osebja in tehnični aparat zmene novinko. K temu se pridruži še tremu in pomankanje skušenja, zato je v splošnem zelo težko prodreti.

Lepota ni vse, igralka mora imeti predvsem »filmski« obraz. Kamera je zelo kritična tudi napram telesnim oblikam. Nežne in sloke postave pri tem najbolj odrezajo. Pretirani gibi, tako zvane odrske kretnje, učinkujejo v filmu smešno. Zelo velik greh je nemotiviran pogled v kamero. Enake mora akter pred kamero paziti na to, da pri posnetkih iz bližine kak nagel gib ne uide iz zornega polja objektivca.

Največkrat se konča upanje na glavno vlogo s tem, da se mora kandidatka zadovoljiti s čakanjem v komparseriji na »prihodno priložnost«. Nekdo mora vendar izkušeno režiserjevo oko odkriti skriti talent... Vendar ostane tudi ta up le pobožna želja. Kdor je enkrat pristal v komparseriji, se težko izmota iz nje. Bolje je pravočasno spoznati tdo resnico in matrikate-ro bridko razočaranje ob prihranjenju.

Filmska igralka mora imeti torej poleg prikupnega in fotogeničnega obraza ter sloke postave tudi prijeten »makrofonski« glas, mora biti muzikalna in vsaj toliko pevsko izsolana, da zna po potrebi zapeti vsaj kako lahko popevko, če že ne cele operne arije, znati mora plesati, toda ne samo s partnerjem kak fox ali tango, temveč tudi solo, čeprav ni potrebno, da bi bila izrazita plesalka. Najmanj pa mora imeti toliko poslušna in uglajenosti, da zna izvajati če treba ritmične gibe, da so njene kretnje fine in decentne. Od filmske igralka se dalje zahteva, da zna celo vrsto sportov, odnosno, da ima vsaj malo pojma, kako se igra tenis, kako se vozi avtomobil, da zna plavati in smučati. Mnogokrat se namreč primeri, da kaka igralka ne dobi vloge, ker ni verzirana v gotovi sportni panogi. Zato je že

v interesu vsake posnetke, da zna čim več in tem bolje. Seveda velja to predvsem za ljubimke, kajti Ida Wüst ali Lil Dagover ne bo zlepa postavljena pred nalogo, da bi morala nataktni smučke ali izvršiti skok v vodo.

V raznih filmskih šolah so se za časa nemega filma najprej učili mlade kandidatke »objema in poljuba«, ker je to posebnost za vsako igralko. I. vaja: objem. Gospod prine roko soigralki, jo dvigne počasi k ustom in poljubi. Pogleda se srečata in pogleda Glavi se približata. Gospod objame soigralko s prosto roko, ki je odvrnjena od kamere, okrog pasu. Dama oklene svojo prosto roko okrog vratu soigralka. 2. vaja: poljub. Tu je razločevati dva bistveno različna položaja kamere, in sicer posnetek od profila ali ena face. Pri slednjem nasloni igralka svojo glavo globoko v igralkov objem in proži ustne k poljubu. Gospod skloni glavo in poljubi soigralko; njene roke omahnejo. Igralec prine njene roke, ona pa nasloni glavo na njegova prsa.

Vsaka filmska kandidatka naj ti dve preprosti vaji čim večkrat »izvaja«. Čeprav je verjetno že vsaka poprej »privatno« pridno »vadila«, se običajno vsaka začetnica pred steklenim očesom kamere tako »sramuje«, da napravi pri posnetku prav neumen obraz. Končno pa tako »vezbanec« tudi za nežna ženska bitja ni preveč utrudljivo...

Po filmskem svetu

Položaj norveškega filma. Leta 1907 je bil izdelan prvi norveški film. Bila je to enodielna »Drama na morju« s podnaslovom »Nevarnosti ribiškega življenja«. Potem je sledila vrsta kratkih razbojniških filmov, ki pa niso imeli prav nobenih umetniških ambicij. Šele leta 1913 je bil napravljen prvi večji in resnejši posnetek, ki pa se ni posrečil zaradi tehničnih nedostatkov. Med prvo svetovno vojno je bila ustanovljena prva norveška produkcijska družba s tekočo proizvodnjo: »Kristiania Film Co.«, ki je sedela prvi filmski ateleje, angažirala igrance in pričela s proizvodnjo v večjem slogu. Vendar tudi to podjetje ni uspelo. Igra in režija sta bili preveč amaterski in rokopisi so bili le slabe kopije ameriških senzacijskih filmov.

Šele l. 1920 je dobil norveški film svoje pravo narodno lice. Režiserji in producenti so začeli posvečati večjo pažnjo domačim literarnim proizvodom. Tako so nastajali filmi po slavni delih norveških pisateljev kot Knuta Hamsuna »Blagoslov zemlje« in »Pan«, Gabrijela Scotta »Nebeska ura« in drugi. Tudi pozneje, ko je nastopil zvočni film svojo zmagovito pot, se je norveška

filmska proizvodnja držala domačih slovenskih proizvodov, kar je dalo norveškemu filmu posebno svojstveno noto. Seveda ne more na Norveškem vzcveteti veleproizvodnja, ker je dežela za to premajhna. Vendar pa proizvaja letno svojih 10 do 12 filmov, ki so po svoji samobitnosti prijetna sprememba na evropskem filmskem tržišču.

V Madridu so navdušeni za kino. Na prvi pogled je vsaj v Evropi kino enak kinu in isti priljubljen: filmski obrabi se smehljajo s platna, pa naj si bo to že v Berlinu, Parizu ali Lizboni, z edino razliko, da govori n. pr. Heinz Rühmann v Milanu italijanski, v Parizu francoski in v Madridu španski. Kar se španije tiče, igra n. pr. v Madridu kino napram gledališču neprimerno večjo vlogo kakor v kateremkoli drugem evropskem velenestu. Sicer nalajamo v španski prestolnici vrsto lepih gledališč, toda sodobno opremljeni moderni velenkematografi — in to celo v predmestjih — po svoji velikosti in opremljenosti nadkriljujejo gledališča, ki so bila po večini zgrajena še ob koncu preteklega stoletja. Tudi vstopna je v velikih premiernih kinematografih, ki obsegajo do 2000 sedežev skoraj ista kot v gledališču. Zato pa je tudi notranja oprema in razporeditev prostorov v španskih kinematografih skoraj docela podobna gledališki opremi. Vsak večji kino v španiji poseduje okrepčevalnico, kadilnico, foajé in podobne pritlikave. Enako kot v gledališčih imajo kinematografi po dve predstavi dnevno. Prva se prične ob 18.30, druga pa ob 22.30. Kar je v gledališču odmor po drugem dejanju, to je v španskem kinu odmor med predporedom in glavnim filmom. Takrat se poda občinstvo v omenjene stranske prostore, da se okrepča s piščajo, da pokadi cigareto ali da pokramlja z znanici. Krstna predstava večjega španskega filma je zmerom družabni dogodek prvega reda.

Zelo priljubljeno so tudi mala kinogledališča, ki igrajo od 11. dopoldne nepretrgoma do polnoči. Spored traja približno pol drugo uro. Vsi španski kinematografi so obvezani predvajati španski filmski delnik, ki izhaja v dveh različnih izdajah. Madrid ima 60 kinematografov, ki celo v vročih dneh kastiljskega poletja niso prazni. Takrat ne gre občinstvo v kino le zaradi zabave, temveč tudi za to, da se ohladi, kajti vsa boljša kinogledališča so opremljena s hladilnimi napravami.

Filmska anekdota:

Svojevrsna dolžinska mera

Zunanje posnetke za Wien-film »Ukazovalni klic« so delali nedavno v Gradcu. Režiser Ucičky in operater Anders sta postala med delom zelo lačna in vprašata mimoidočega domačina, kje bi se dobilo v bližini kaj dobrega za pod zob. »Pojdite v Steirerhof se glasi odgovor. »Kako daleč pa je to?« vpraša Ucičky. »En lučaj daleč.« — »To je pa prav originalna mera« meni Anders in vzameta pot pod noge, veseleč se skorajšnjega prigrizka. Hodita pet minut, hodita deset minut, hotela še ni videti. Korakata pospešeno še nadaljnjih deset minut. Tedaj se ustavita vsa zasopla in Ucičky vzdihne: »No, tega bi pa res rad poznal!« — »Koga pa misliš, Gustav?« — »No, dotičnega vendar, ki je zalučal kamen tako daleč...«

hteval je od učencev preveč; učna knjiga za učenje ni zadostovala in smo pri njegovem pouku pisali predavanje v zvezke, odkoder smo se tudi potem doma učili. Pri spraševanju je neusmiljeno podil učence v klop ter zapisoval slabe rede. Nekega dne je bil vprašan součenec Slapničar, doma iz Most pri Ljubljani. Knapič ni bil zadovoljen z njim, zapodil ga je od šolske table rekoč: »Marš hinein, dritte Klasse.« Slapničar pa mu zabrusi gredeč v klop: »Macht nichts.« Knapiča, katerega smo se zelo bali, ker je imel vzorno disciplino v šoli, je ta opazka osupnila, a naposled pa reče: »Sie Zulu-kaffer, Sie!« Nastal je precej velik smeh pri učencih. Slapničar je bil precej velik, močan fant ter je imel prav dober humor. Deklamiral je večkrat med šolsko pavzo pesem, ki se je začela: »Ich erzähle euch eine Mordsgeschichte« ter žel vedno obilo smeha.

Pravilno ravnanje z zdravili

Zdravilo v tekoči obliki imejmo kolikor mogoče na hladnem! Pri vsaki uporabi očistimo vrat steklenice, kajti tam se najprej jamejo nabirati kalci, ki uničujejo zdravilo. Vsaka hiša bi morala imeti za primer bolezni posebno čašo, ki je razdeljena na čajne žličke, žlice in grame. Take čaše vidimo v vsaki lekarni.

Po zaužitju olj, n. pr. ribjega olja, vzemimo košček suhega kruha, ki takoj odvrzame zoprni okus po olju.

Praske je treba vedno mešati z vodo in potem posrbati tekočino do zadnje kapljice. Tablete pustimo nekaj časa v vodi, da se razpustijo. Kroglice in kapsule iz želatine pa kar običajno pogoltnemo, navadno na vodi.

Oblate namočimo v žlici vode in jih pogoltnemo. Za njimi popijemo še žličko vode. Mnogi pa tudi ne vedo, kako se pravilno ravna s čaji. Mehke liste in cvetje polijemo z vročo vodo in pustimo na ognjišču, da se kuha v pari. Korenike, les in skorje kako: tudi trdi listi se morajo vsaj pol ure kuhati na zmernem ognju.

Za vsa zdravila pa velja pravilo: čuvajmo jih, da ne pridejo v nepravne roke, kajti, kar prinaša enemu zdravje, je drugemu lahko v pogubo.

Vraže

Perzijci se zaradi svoje vere dostikrat umivajo. Ako pa je novorojenček slaboten ali občutljiv, se radi zaobljubijo, da ga ne bodo osmažili 40 dni. Ta nehijska razvada se pa najde samo še med najbolj zaostalimi ljudmi. Pa še drugače prazno verje je močno ukorenineno, n. pr. ako daš dojenčku pojesti levja, lističja ali volčja jetra, posušena in dobro zmleta, mislijo, da bo zato srečan. Papigin jezik, užit na isti način, prinese dar zgovornosti. Šepec prahu s praga, če pride novorojenčku na jezik, ga bo štiti hudega pogleda. Učinek bo isti, ako mrvico soli potreseš na dlani, nato pa vržeš na ogenj. Oveče oko, posušeno ter okoli vratu obeso te bo čuvalo urokov. Enako papir, poslan z molitvico in zaprt v svileno vrečko, izprevezeno z biseri.

Za smeh in dobro voljo

SRECA

Urša je gospodarju odovedala, češ da pri njegovi ženi ne more več vzdržati. O srečno dekletu, je vzdihnil, če bi tudi jaz mogel odpovedati.

PAMETNE KOKOSI

Mihec: Črne kokosi so pametnejše od belih. Oče: Zakaj pa? Mihec: Črne kokosi naj nesti bela jajca, bele kokosi pa ne črnih.

PHI FOTOGRAFU

Postarna ženska fotografu: Upam, da boste napravili dobro sliko! Fotograf: Taka bo, da še sami sebe ne boste spoznali.

NA KMETIH

Izletnik mladi kmetici: Kako dolgo pa trajajo pri vas na kmetih medeni tedni? Kmetica: Kakor je. Navadno trajajo tako dolgo, dokler moč žene ne pretepe.

LAHEK NASVET

Sam ne vem, ali bi kupil za denar, ki sem ga podedoval, hišo ali avto. Nič lažjega; kupi hišo, vzemi na njo posojilo, za ta denar kupi avto, pa boš imel oboje

TOLAZBA

Bolnik: Gospod zdravnik, povejte mi, prostim, odkrito, kako je z mojimi ledvicami. Zdravnik: No, posebno zdrave niso, toda do smrti vam bodo že služile.

MODERNA SLUŽKINJA

Gospodinja: Ze spet vas je obiskal neki možki, Urša! Saj menda ne boste trdili, da je bil vaš brat. Urša: Da, milostiva, brat onega, ki je bil večraj pri meni.

NISTA SE RAZUMELA

On: Draga Mira, ali si pripravljena deliti z menoj vse? Ona: Koliko pa misla?

NA CESTI

Ali poznaš tega gospoda? Seveda, to je najbogatejši mož v našem mestu. Res? Jaz sem ga pa videl lani, ko ni imel na sebi niti srake. Ni mogoče. Kje si ga pa videl? V kopaljšču.

ZENSKA MOLČENOST

Almira: Karla mi je rekla, da st ji povedala, kar sem ti prepovedala povedati ti. Emilija: Saj sem ti rekla, naj ti ne pove, kar sem ji povedala. Almira: Ona mi je tudi rekla, naj ti ne povem, da mi je to povedala.

V SOLI

Učitelj: Imenuj mi redko divjo žival v Evropi. Miha: Slon. Učitelj: Slon vendar ne živi v Evropi, razen v ujetništvu. Miha: Saj prav zato je redek.

MIROVNI POGOJI

No, ali ste se pobotali z ženo? Čisto še ne, a mirovne pogoje mi je že stavila. In kakšni so? Nova obleka, klobuk in dva para nogavic.

PREIZKUSNJA PAMETI

Dva bolna na umu hodita po vrtu blazine. »To je strašna krivica. Čisto zdrav sem in vendar me imajo že pet let zaprtega, reče prvi. »Jaz pa sem tukaj že deset let. Pojdiva k ravnatelju, saj sva že zdrava. Sicer pa se lahko sama prepričava o tem!« »Kaj imam v levici?« vpraša prvi in skrije roko za hrbet. »Ljubljanski grad,« odgovori drugi. »Ne velja, ti si ga videl,« odvrne prvi.

Križanka št. 30

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11							12		
13			14		15	16		17	18
19		20						21	
22		23				24			25
		27				28			29
31					32		33		34
				35		36		37	
				38		39		40	41
				42		43		44	45
				47	48	49		50	51
				52		53		54	
				56		57		58	
				59		60		61	62
63		64	65		66		67	68	69
		73			74		75		76
77	78		79				80		81
83		84		85			86		87
88			89						90
91									92

Vodoravno: 1. nekdanj strahovalci obmorskih krajev; 6. mesto na Stajerskem; 11. svetopisemska oseba; 12. nas vodi često k nepremišljenim dejanjem; 13. industrijska rastlina; 14. mesto ob Jadranu; 17. turški minister; 21. brezplačni odstop; 22. znak za kemično prvino; 23. plemič; 24. češki skladatelj; 26. osebnosti; 27. pripadnik evropskega naroda; 28. vse, nepoškodovan; 29. področje, območje; 31. južno sadje; 32. obrtnik; 34. elektroda; 35. vojaška organizacijska enota; 36. zraven, poleg; 38. reka v Armeniji; 40. sorodnik; 42. nebesna smer; 45. posoda; 47. znak za kemično prvino; 49. oster, hud; 51. oblika pomožnega glagola; 52. gora v Severni Srbiji; 54. čistilno sredstvo; 56. reka v Italiji; 58. doba rastnega mirovanja; 60. enota japonskega denarja; 62. pregovor; 63. avstrijski gorski prežaj; 67. eden izmed ustanoviteljev Rima; 69. smer, vodilo; 73. gospodarska štramba; 75. pevski glas; 76. ptice; 77. znak za kemično prvino; 79. nevoščljiv, sovražni; 81. bojazen pred javnim nastopom; 82. predlog; 83. izdelek iz kože; 85. cerkveni zakon; 86. mehki nežni; 87. nade, hrepenjenja; 88. avtomobilska znamka; 90. polskovna mera; 91. zmehanizirani delavci, delavski suznji; 92. osnova za računanje.

Navpično: 1. oh. 3. duh. 4. Odin, 5. mi. 7. Or, 8. muha, 9. oda, 10. Ra, 12. ro, 13. Abo, 14. meza, 15. prerez, 17. nemaren, 19. krof, 21. baza, 23. Ture, 24. kita, 26. in, 27. Atika, 30. silos, 32. ep, 33. to, 34. eta, 35. agava, 38. Dover, 40. tla, 42. Azana, 44. dekan, 46. sta, 47. Bakunin, 49. alarm, 51. namen, 52. uši, 54. Oregon, 56. ura, 57. amid, 58. onam, 60. Mars, 62. edin, 64. ti, 65. os, 69. Huce, 71. rt, 72. Geza, 73. Trst, 76. sad, 78. rum, 81. osa, 83. ki, 84. mi, 85. av, 86. os, 87. Al.

Zlogovnica št. 31

a — ar — blo — brn — ča — di — dvin — e — e — ef — en — go — go — in — ja — ji — ka — ko — ko — kra — kranj — kro — kul — la — le — lej — li — lič — me — mur — na — ni — nja — pa — pa — ra — ran — re — si — ska — spe — šte — ta — ti — to — tri — u — vac — vas — vra.

Iz teh zlogov sestavi 17 besed s pomenom: 1. planota na Notranjskem; 2. oseba v Prešernovi Turjaski Rozamundi; 3. vas v ljubljanskem mestnem okolišu; 4. mesto v Andaluziji; 5. mesto v južni Italiji; 6. brahmanska božja trojica; 7. Askercjeva romanca; 8. mesto v Medijmurju; 9. sodoben slovenski pisatelj (Soseška); 10. naslovna oseba Shakespearovih tragedij; 11. dolina v Julijskih Alpah; 12. letovišče na Gorenjskem; 13. letopis (tuj.); 14. prividno kiparsko ali rezbarsko delo (tuj.); 15. oseba v »Gospodu Mirodolskem«; 16. najrodovitnejša evropska žitnica; 17. umetni jezik. Prve in tretje črke, zvrstoma brane, povedo po naše »italijanski rek: Meglio essere capo di gatto che coda di leone.

Rešitev zlogovnice št. 30

1) Kalidasa, 2) Puccini, 3) Upravda, 4) november, 5) Soči, 6) epoha, 7) Valona, 8) Navje, 9) dividenda, 10) Višarje, 11) Tomačevo, 12) Poljane. »Dasi ni prave moči, pohvalna vendar je volja.«

Rešitev križanke št. 29

Vodoravno: 1. Sodoma, 6. Gomora, 11. kramp, 16. hudi, 18. ruda, 20. Ober, 22.

Naročite se na romane „Dokre knjige“